

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI BÖLÜMÜ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

HAMDULLAH HAMDİ DİVANI

(Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)

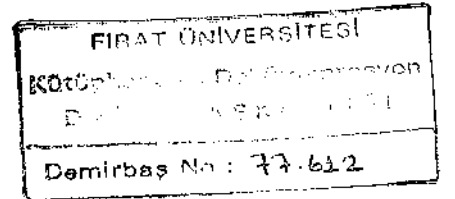
YÖNETEN

Yrd. Doç. Dr. Naci ONUR

HAZIRLAYAN

Veysi ÖZDEMİR

18
Yıl
508.611

ELAZIĞ - 1993

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

1. BÖLÜM

1. HAMDULLAH HAMDI'NİN HAYATI ESERLERİ VE EDEBİ ŞAHSİYETİ...3-19

11. BÖLÜM

METİN 20-173

BİBLİYOGRAFYA?...174- 175

Fırat Üniversitesi Merkez Kütüphanesi

0068769

255.07.02.03.00.00/08/0068769

TD YL/14

Hamdullah Hamdi (1449-1503) 15. asrın ikinci yarısında bilhassa mesnevîcilikte şöhret kazanan Mehmed Hamdullah mes-nur sufi Ak-Semsetdin'in en küçük oğlu olup, 16. asırda bu su-finin ve âilesinin menâkıbını yazan emir Hüseyin Enisi'nin i-fadesine göre, 853 de Gövnlük'te doğmuştur.

Hamdînin şöhretini temin eden Yusuf ve Zeliha, Leyla ve Mecnun, Tuhfet ul'uşşak, Kıyafetnâme, Mevlid, Divân Ahme-diye veya Muhammediye adlı manzum eserlerdir.

Gıleb ve ona davanan menzeî onun müretteb bir divanı ol-madığını ileri sürmüştür fakat Hamduller Hamdînin Süleyma-niye kütüphanesi 2626 numarada divanının bir nüshası mevcut-tur. Ayrıca millet kütüphanesinde diğer bir nüshası vardır.

Divan üzerinde İstanbul Üniversitesinde bitirme tezi olarak çalışılmıştır. Divanda 2 münacaat, 6 Nat bazıları Fars câ 182 gazel, 13 kıta, 1 tarih, 3 beyit vardır.

Millet kütüphanesindeki nüshada ise kaside, gazel gibi nazım şekilleri kafiyelerine göre dizilmiştir. 134 manzume var-dır.

Bizim burada yaptığımız iki nüshayı karşılaştırarak e-disyon kritiği yapılmış sağlam bir metni ortaya koymaktır. Di-vandaki Arapça ve Farsça kısımlar edisyon kritiğe dahil edil-memiş bir kısmı orjinal hali ile verilmiş bir kısmında be-yit numaraları taze belirtilmiştir.

Tezin I. bölümünde Hamdullah Hamdi'nin hayatı eserleri ve edebî şahsiyetiyle ilgili kısa bilgiler yer almıştır.

İkinci bölümde edisyon kritiği yapılan divanın metni verilmiştir.

Tezin sonunda konuyla ilgili bir bibliyografya da ilave edilmistir.

Sana bu calismamda yardimci olan tez hocam Yrd.Doc.Dr. M.Naci ONUR'a tesakkur ederim.

Veysi OZDEMIR

Ak-Semsetdin'in en küçük oğlu olan Hamdullah Hamdi. Emir Hüseyin Enisi'nin ifadesine göre 853'de Göynük'de doğmuştur. Enisi Menkabiında Hamdullah Hamdi'nin babasının ölümü esnasında on iki yaşında olduğu kaydediliyor ise de yine aynı eserde Ak-Semsetdin'in ölümü 863 (1459) rabiyül-ahirinin sonu olarak gösteriliyor, buna göre bu sırada onun, on yaşında olması icab eder.

Babasının ölümünden sonra Hamdi'nin müşkil bir vaziyette düştüğü ve büyük kardeşlerinden hiç bir zekât ve nimaye görmediği, Yüsuf ü Züleynâ'sındaki bazı samimi sikavetlerinden anlaşıyor. Bu müşkil şartlara rağmen iyi bir tansil gördüğü, ebedî kültür sarıbi olduğu, hatta ney'et ve nûcûm ve mesikî gibi sahalarda oldukça geniş malumata sahip olduğu anlaşılmaktadır.

"Ak-Semsetdin hazretlerinin oğlu olup, nesli Seyh Saha-bettin Senrverdi'ye müntehî olur. Tarik-i ilme sülûk ile iktisâb-ı kemâlat ettikten sonra menasib-ı devlete ve hatta vazifeye dahi mevî ve râğbet etmevüb gûşe-i kanaati ihtiyar etmiş idi. "Böyle aydedilir iken aynı konuya Gibb, A.History of Ottoman Poetry isimli eserinde "bilim dalında çalıştı fakat asla ulema sınıflamasında yüksek rütbelere nail olamadı. Kariver onun sevdiği bir şey değildir, veya belki tesvik meselesinde sükût-ı hayale uğramıştır. Herhangi bir seviyede vazifesinden ayrılması, cemiyete hizmetten kaçınması, mistisizm ve siir alanında çalışmasına vesile teşkil eder. Hamdi bibliyografyasında detaylı ve belki de kayda değer bir şey yoktur. Byle görünüyor ki, gûşe-i uzlete çekildikten sonra, ömrünü ebedî çalışmaya vaketmiştir. Kötü şartlarda yaşamıştır fakat

ömrü boyunca çok az sayıda saygı görmüştür." denilmektedir.

Bilhassa hayatının son zamanlarında, bir aralık Bursa'da Sultan Celebi Mehmed medresesinde müderrislik eden ve mes-hûr Âlim Molla Hayâli ile ilmi mübahaselerde bulunan Hamdul-lah Hamdi her nedense bu mesleği terk ederek Göynük'te "güse-i kanaati" tercih etmiştir.

Enisi'nin Menakıb-ı Ak-Semseddin'ine göre bu hareketin ve ani kararın sebebi, Bursa'da gördüğü bir rû'yadır. babasından aldığı bir emir üzerine artık zâhir ilimleri terk ederek Kavseri'ye babasının eski halifelerinden Seyh İbrahim Tennurî'den el almasıgerektiği bildirildiğinden, Hamdi de buna ittiba ederek mürid olmuş, sonra da Göynük'e çekilmiştir.

Yine aynı eserde verilen malumata göre, Hamdi'nin 896 da Mehmed ve Zeyneddin adlı iki oğlu dünyaya gelmiş ve bunlardan Zeyneddin, Göynük ve havalisinde Seyh sıfatı ile geniş şöhret kazanarak 977 (1570) de vefat etmiştir.

Hamdi'nin birdenbire bir rû'ya neticesinde tedris hayatını ve zahir ilimleri bırakarak Göynük'de münzevi bir halde yaşamaya karşı isteği ve bunu tahakkuk ettirmesi elbette ilk nazarda kabul edilecek bir durum değildir fakat, ne devrinin hükümdarı, ne de devlet ricalinden himaye ve tesvik göremiyen şairin, bu ruh haleti içerisinde infial ile Göynük'e çekilmiş olması akla yatkın bir görüş tarzıdır.

Mesnevileri içerisinde en meshuru olan Yûsuf u Züleyhâ ya ilk önce bir önsöz ile Beyazid II.ye takdim ettiği halde, umduğu mükâfata nail olmayınca eserinden bu önsözü çıkararak, zamanın takdirsizliğinden şikayet yollu bazı parçalar ilave ettiğini şâir Zâtî'den naklen Latîfî tezkeresinde belirtmek-

tedir.

Hasan Celebi, büyük babası Mirî Efendiye atfen, babasının bir rivayetini nakletmektedir ki, bundan da Hamdî'nin hic bir gelirinin olmadığı ve Yûsuf u Züleyhâ'sını yazıp satmak suretiyle geçindiğini, devrinde kendi otografı olduğu için de büyük değer taşıdığını ve iyi fiatlarla satın alındığını anlıyoruz.

Kabri Göynük'te babası Ak-Semseddin'in mezarı yanında bulunan Hamdî'nin ölüm yılı hakkında muhtelif kaynaklarda yine birbirinden farklı rivayetler vardır. Latîfî, Riyâzî, Şakâik Tercümesi, Necâtî'nin ölüm yılı olan 914 (1508) de öldüğünü kaydediyorlar. Bunun yanı sıra, Enisî Menakıbı ile Kâfzâde Tezkiresinde ise 909 (1503) de öldüğü kaydediliyor ki Kâtib Celebi de bu tarihi kabul etmiştir.

Gibb, Riyâzî tezkiresinde, ölüm yılı olarak 900 yılının gösterildiğini zikrederek, Leylâ vü Mecnûn mesnevisini 905 de bitirdiğini buna göre bu tarihin kabil olamayacağını ifade eder ki, bunun bir nüsha yanlışlığından ileri geldiği anlaşılmaktadır. Çünkü Ak-Semseddin ailesi hakkında en mevsûk kaynak olan Enisî Menakıbındaki 909 (1503) tarihinin kabul edilmesinin en doğru yol olduğu düşünülmelidir.

On besinci yılda Türk Edebiyatının tanınmış ve özellikle mesnevî sahasında ün yapmış şairlerinden olan Hamdî'nin çevresine ve başkalarına edebî şahsiyetini bu yönüyle kabul ettirmiş olduğu yaygın kanaattir. Ancak, Yûsuf u Züleyhâ mesnevisini meydana getirirken Acem şairlerinden Molla Camî'nin büyük etkisinde kaldığı gerçeği gözden uzak tutulmamalıdır. Bir çok edebiyat münakkitlerinde bu husus dile getirilirken

Semseddin Sami'nin Kamusü'l-Alâm'ında ve diğer tezkirelerde de bu konuda bahis vardır.

Yûsuf u Züleyhâ mesnevîsinin Moîla Camî'nin Farsça eserinin bir tercümesi olduğu ancak, bir çok ilaveler yapıldığı belirtilmektedir. Bu ifade tarzı da aslında yeterli bir tavsif olmamaktadır. Yûsuf kıssasının aslına dayanan ve bu kök itibarıyla çeşitli mesnevî yazarlarında ele alınarak kendi öz devislerine göre biçimlendirilen Yûsuf mesnevîleri ana tema olarak birbirinden pek farklı değil fakat teferruat bakımından ayrılıklar göstermektedir.

Hazreti Yûsuf'un basından geçenleri anlatan Teyrat ve Kur'an'daki ayetlerin de şekilleri değişik olmakla birlikte ana tema olarak hiç bir değişiklik arzetmemektedir.

Bu değişiklikler nazara alınacak olursa, mesnevî vadisinde meydana getirilen Yûsuf u Züleyhâ mesnevîlerinin biçimlendirilmesi ve teferruat kazanması mecburiyeti hasıl olunca, sairin kendine has bir takım gayret ve sanatın içerisine girmesi de tabii olur (1).

Hamdullah Hamdî'nin mesnevî vadisini seçmesinde, hamse sahibi olmasında ve bu alanda şöhret bulmasında asrının dünya görüşü ve hayat sekinin de önemli bir faktör olduğunu gözden uzak tutmamak gerekir. Zira, asrında bu türde meydana getirilen eserlerin ve bilhassa meshûr olduğu çevrede okunan ve tutulan mesnevî nazım şeklinin okuyucuyu fazlasıyla tatmin ettiği görülmektedir.

Hamdî'nin sarayın ve devlet ricâlinin himâyesine maz-

(1) 15. Yüzyıl Türk Edebiyatı Fırat Üniversitesi Yayınları, Naci Onur, 1984

har olamayısı ve esasen uzun olmayan mhayatının bir çok yıllarını hüsrana ve sefalet içinde ve küçük bir kasabada geçirmiş olması, onu Süleyman Celebi ve Yazıcıoğlu gibi, halkın rağbetini kazandıracak dinî mevzular üzerinde çalışmaya sevketmiş olma ihtimalini artırmaktadır. Yoksa, kendi sanat kudretine karşı büyük bir itimat besleyen ve muhtelif vesileler ile bunu beyan eden sair mesnevî vadisinde dana baska mahsûller de verebilirdi(2).

HAMDULLAH HAMDÎ'NİN ESERLERİ

On beşinciüzyıl Anadolu Türk Divan Edebiyatı ile ilgili olarak teskire, makale, edebiyat münekkithlerinin eserleri incelendiğinde Hamdullah Hamdî'nin eserlerini başlıca şu isimler altında topladıkları görülmektedir.

1-Yusuf u Züleyhâ : H.897 de tamamlamıştır.

2-Leylâ vü Mecnun : H.905 de yazılmıştır.

3-Mevlid.

a-Mevlid-i Ruhanî

b-Mevlid-i Cismanî

4-Tuhfetü'l-Uşşak

5-Kıyafetnâme

6-Ahmediyye veya Muhammediyye

7-Divân

Yusuf u Züleyhâ mesnevîsi en değerli eseri olduğu için bunun dışında kalan eserlerine kısaca değindikten sonra kezkûr eserde daha geniş yer ayırmak yerinde olacaktır.

(2)Hacı Öner, a.g.e.

LEYLİ VE MECNUN

Lâtîfî, Riyâzî me Mecdî'ye göre bu eserini 905 (1499) da yazmıştır. Mefâîlün, mefâîlün, fâîlün vezniyle yazılan eser varak ve satır sayılarına göre 4080 beyittir. Bu eser hic bir zaman Yusûf u Züleyhâ değerinde değildir. Gibb, bu eseri tanıtırken, Osmanlı edebiyatında bu mevzuu dair yazılan mesnevilerin ilki saymıştır. Aslında bu görüş pek hakikati yansıtmamaktadır. Edirneli Şahidî ve Ali sir Nevâî'nin, Bihis tî Ahmed Sinân'ın da bu mevzuu Leylâ vü Mecnûn mesnevileri bulunduğu bilinmektedir.

Türk Edebiyatında, Leylâ vü Mecnûn hikâyesinden ilk de fa Anadolu'da Gülülshehrî'nin Mantıku't-Tayr'ında (yazılıs tarihi 717/1317) ve Asık Pâşâ'nın Garibnâme'sinde (yazılıs tarihi 730/1330) çok kısa bir şekilde bahsedilmiştir.

Başlıbaşına bir mesnevî olarak ilk defa Şahidî tarafın dan 883/1478 tarihinde yazılmış; onu Hamdullah Hamdî ve diğer leri takibetmiştir. Bu eser Fuzûlî'nin eseri gibi sanat yönün den güçlü bir eser olmakla beraber, her şeyden önce Türk dili nin gelişmekte olduğu bir devri yansıtmaları bakımından önemlidir. Çünkü Hamdullah Hamdî, yabancı kelimelere eserinde çok yer vermiş olmasına rağmen on besinci yüzyılda günlük konuşma larda geçen pek çok öztürkçe kelimeyi de kullanmıştır. (17)

Hamdî, eserine şu beyitle başlıyor,

"Cü ismü'llah ola unvan-ı defter

Gerekdür ta ebed olmaya ebter"

Münacat, na't, mi'racyeden ve "Tergib-i ısk-ı dilârâ ve duhûl-i kissa-i Mecnûn ü Leylâ" başlıklı bir manzume ile bir "mesel"den sonra "matla-ı dâstân" başlığı altında hikaye-

ye giriyor.

MEVLİD:

Eserde yazılış tarihi kaydedilmemekle birlikte, dil ve imlâ hususiyetleri bakımından aynı yüzyılda istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Hamse sahibi olmakla edebiyatımızda ön yapan Hamdî, diğer mesnevilerinde olduğu gibi (Yusuf u Züleyha dışında) bu eserinde de pek başarılı olamamıştır. Ancak yaşadığı çağ içinde az tutulmuş ve okunmuş, sanativle fazlaca temayüz edememiştir.

Hamdî'nin bu eseri hakkında bugüne kadar kesin bir hüküm verilememiştir. Geçerek tezkirecilerimizin ifadeleri, gerekse yakın zamanda bu konular üzerinde çalışan ilim adamlarımız ve yabancı bilginlerin kanaatleri birbirini tutmamaktadır. Hamdî'nin bu eseri Aşık Çelebî ve Kâtib Çelebî tezkirelerinde "Mevlid al-Cismânî ve Mevlid al Ruhânî" diye zikr edilmektedir. Hasan Çelebî tezkiresinde ise eser "Mevlid-i Cismânî ve Mevlid-i Ruhânî" diye geçer.

Tezkirelerindeki kayıtlara göre, bizce Hamdî'nin iki tane mevlidi vardır. Gibb'in bahsettiği, metin örnekleri verdiği Mevlid'in, Mevlid-i Cismânî olduğu buna mukabil, Neclâ Bekolcay'ın Türkçe Mevlid Metinleri isimli eserinde bahsettiği mevlidin ise Mevlid-i Ruhânî olduğu üzerinde kanaatler birleşmektedir.

Süleyman Çelebî meşhur eserini yazdıktan sonra Anadolu Türk edebiyatında bir edebî tür halini alıp gelişen, her devirde tekrar tekrar işlenen bu konu çok mahsuller vermiştir. Bu bakımdan, Türk milletine dinî yönden en büyük tesir icra

eden Kur'an'dan sonra en çok okunan dinî bir eser olmuştur.

Mevlid'in kelime olarak manaları vardır. Kelime aslen Arapcadır ve zaman ifade eder, aynı zamanda "yeni doğmuş çocuk" manasına gelir.

a-Zaman ifade eden isim olarak Arapçada ve Türkçe'de ekseriya doğumla ilgili olarak kullanılır.

b-Kelime, Peygamberin doğumu ile nususî bir mana kazanmış. doğumunu ifade ettiği gibi doğduğu veri de ifade etmek için bir mekân ismi olarak da kullanılır.

c-Bizde "Mevlid" denildiği zaman ilk akla gelen sevgili Peygamber'in hayatını manzum olarak anlatan ve gerek dinî ve gerekse ona eş toplanılarda okunan eserdir.

TUHFETÜ'L-ÜSSAK:

Mevzu bakımından Hamdullah Hamdî'nin en orijinal mesnevisi sayılabilecek bir küçük aşk hikayesi, mefâsîlün, mefâsîlün fa'ûlün vezni ile yazılmıştır. Hangi tarihte tanzim edildiğini bilmediğimiz bu mesnevinin özü diğer mesnevîler gibi Gibb tarafından neshredilmiştir. Fakat eser halihazırda kütüphanelerimizde mevcut değildir. Bu eserin ismi Enisî Menakıbı'nda Munis'al-Ussak tarzında kaydolunmuş ise de, diğer kaynaklara ve eldeki bilgilere göre bu ismin yanlış olduğu meydandadır. Fakat Enisî Menakıbı'nın Ak-Semsetdin ailesi üzerindeki köklü bilgileri nazara alınırsa, böyle bir yanlışlığa nasıl düştüğü de ayrıca düşündürücüdür.

Keşal-Zunûn isimli eserde de doğru şekli olan Tuhfetü'l-Üssak diye kaydolmuştur.

Gibb'in A.History of Ottoman Poetry isimli eserinde

Tuhfetü'l-Ussak'ın özeti 190-201 sayfalar arasında şu şekilde veriliyor:

"Tuhfetü'l-Ussak Hamdî'nin şiirlerinden zamanımıza kadar orjinalitesini kaybetmeden geldiği idda edilenlerden sadece biridir. Hikâye ne bir tercüme, ne de aynı konunun tekrar yazılmasıdır. Konu gercektir ve Hamdî'nin bir keşfidir. Sonuçta bu düşünce kuvvetlendirilmiştir. Hikâye sans eseri allegoristik gayesinde dir.

İhmâl bu eserin kaderi olmuştur. Şiir stil olarak basittir. ki bu o çağda arz edilen bir durum değildir ve şairler romantik şiirin kabul edilmesine müsaıt değildir.

Birkac sahifenin Tanrı'ya ve Peygambere yalvarmaya ayrıldığı ve sonra bunları "sebebi talif" bölümü takibeder.

Bir sabah, bahar sabahı dünya aydınlık ve sairin kalbi eğliyerek carcar ve vaktini bosa geçirmek istemez fakat, küçük bir kitabın yazılması herkese bir eğlence olur. Kalbinin konuştuğu gibi kelimeleri duyunca, sair aşka gelir. Hikâyeye baslar.

KIYAFETNAME

Hamdullah Hamdî'nin hamsesinde dahil olan ve Fâilâtün, meFâilün, fa'lün vezniyle yazdığı bu mesnevisinin de hangi tarihte vücuda getirildiği kesin olarak belli değildir. İnsan vücudunun boy, kulak, burun, karın, omuz, arka, el ve ayak gibi organ ve azalarını birkac beyit içinde ayrı ayrı belirterek, her birinin özelliğine göre, insanların karakterlerine işaret ve hüküm veren bu eser, küçük bir başlangıçtan sonra, bu organların görünüşlerine göre ne gibi ahlaki hususiyetler

ifade ettiğini anlatır.

Sark edebiyatlarında ve bilhassa Türk edebiyatında bu mevzuu dair yazılmış muhtelif eserler arasında, Hamdî'nin Kıyafetnâmesi mevzuu itibarıyla halk arasında yaygınlaşmıştır. Fakat, edebî kıymet bakımından bütün bu nev'i eserler gibi hiç bir kıymeti haiz olamamıştır.

AHMEDİYYE VEYA MUHAMMEDİYYE

Yazıcı-Zâde Mehmed'in meşhur Muhammedivesi'ne nazire olarak yazıldığı eski kaynaklarda belirtilen fakat bugün elimizde bulunmayan bu eserin ismi Erisi Menakibi'ne ve Zevâ-nî Tezkiresinde Ahmedîyye olarak, Şekâik Tercümesi ile KesfÜ z-Zenûn'da ise Muhammediyye olarak zikrediliyor.

Bu eserin de halk arasında bir şöhret kazamadığı ve hatta edebî bir kıymeti haiz olmadığı anlaşılmaktadır.

Yazma nüshalarına mevcut kütüphanelerimizde tesadüf olunamadı.

DİVAN

On altıncı Yüzyıl Tezkirecilerinde Hamdî'nin müretteb bir divanı olduğundan bahsetmemelerini nazara alan İbb ve ona istinad eden Th.Menzel, onun bir çok divan edebiyatı sairleri gibi, divan tertib etmediğini, yalnızca bir gazeliyat mecmuası meydana getirdiğini söylerler. Halbuki, Erisi Menakibinde, "Kaside ve gazellerinin huruf üzere tedvin edildiğinden" yani, müretteb bir divanı olduğundan bahs olunan.

YUSUF VE ZÜLEYHA

Kur'an'da "Ahseû'l-Kısas" diye adlandırılan "YUSUF PEYGAMBER KISASI", en çok yazılıp, okunan hikâyelerimizin başında gelir. Şair, şeyh, derviş, tarihçi, tefsirci olarak bu konuyu işleyenler çoktur. Manzum ve mensur yüze yakın Yusuf u Züleyha hikayesi vardır.

Ali adında bir şairin H.630/M.1232 de yazıldığı Yusuf kıssası bunların en eskisidir. Edebi değer taşıyan ilk eser ise Ak-Semseddin-zâde Hamdullah Hamdi'nin bu isimdeki mesnevisidir. Hamdi, ünlü tefsircilerin eserlerini göz önünde tutmuş, Kur'an'ın bu kıssa ile ilgili ayetlerini bölüm başlarına alarak, ayrıca Züleyha'ya da büyük yer ayırarak eserini meydana getirmiştir. Yusuf u Züleyha hikayesi doğuda ve batıda büyük ve geniş ilgi uyandırmış bir dini roman konusudur. Onun Tevrat'tan ve Kur'an'dan alınan türlü şekilleri bazı yabancı dillerde aktarılmıştır.

1.Hikmet Ertaylan'ın belirttiğine göre, çok eski olan bu hikaye için Fransız tarihçisi Renan, "değil sadece eski, belki bu ana kadar hiç eskimemiş roman" demistir.

Aynı zamanda bir peygamberin hayatı da anlatıldığı için bu konu üzerinde çalışan şair ve yazarlar genellikle Kur'an'daki şekli olduğu gibi almak zorunda kalmışlardır. Bir aşk macerası olması bakımından mensur ve manzum şekilde işlenen ve bazı tefsir kitaplarında ileri sürülen düşüncelerden yararlanmışlar, ayrıca kendi mesleklerine, kültür seviyelerine göre, duyus ve görüşlerine de buna katarak hikayeyi daha çekici bir kıliğa sokmağa, biraz daha canlandırmada çalışmışlardır.

Yalnız Tür edebiyatında pek çok sair tarafından yazılan Yusuf u Züleyha hikayesi için de aynı durum varıddır, aynı seyler söylenebilir.

Bizde ilk Yusuf u Züleyha'yı Ali yazmıştır. O, İran sairlerini taklit etmemiş, bunu hece vezni ile ve halk edebiyatı nazım şekillerinden olan dörtlüklerle yazmak suretiyle de tescil etmiştir. On dördüncü yüzyıldan beri gelindikçe sairlerimizin hemen hepsini taklit ettiği veya etkilendiği Molla Camii, "Bu kıssayı ilk olarak ben yazdım" der. Oysa Cami'nin doğumundan bile önce, H.700 yıllarında Türkçe olarak yazılmış iki ayrı eser de vardır. Bunlardan biri Seyyad Hamza'nın, diğeri Sula (Süli) Fakih'in'dir. Ayrıca Erzurum'lu Darî'nin azeri Türkçe'si ile meydana getirmiş olduğu Yusuf u Züleyha'da Cami'nin Farsça eserinden önce yazılmıştır.

Anlaşılan Camii, değil Türklerinkini, Firdavsi'nin eserini bile görememiştir veya malumatı yoktur. Buna mukabil, Hamdi'nin Yusuf u Züleyha'sından bahseden tezskireler onu övgü ile anarlar.

Sehi, "Ehl-i zevk olanlar Yusuf u Züleyha nazmı idenler de bundan yeg nazm etmiş yoktur derler" derken, Latifi de "Bir nazm-ı adil ve nazır olmaz ve uslub-ı mergubun bir harfi ne parmak basup kimesne ayb u noksan bulamaz" der.

Aşık Celebi de "Cümlenün hos ayendesı ve kûşayendesı Yusuf u Züleyha'sıdır. Sözleriyle bu eseri anlatmaya çalışır.

Riyazi, "Cümleden Yusuf u Züleyhası hakkında ne mertebede itra'olunsa yerüdür. Eger ci nazm-ı Camii'den tercemedür amma çok ilhakı dahi vardır.

Hasan Celebi'de, "Cümlenin hos avende ve hos edası

nazm-ı Yusuf u Züleyha'sudur." sözleriyle bu eseri anlatır.

Molla Camii'nin Yusuf u Züleyha'sı mefâilün, mefâilün, fa'ulün vezniyle yazılmıştır. Hamdi ise bu vezni hem zamanının zevk ve anlayışına hem de bünyesined uzun vakâi (sesli) bulunmayan Türkçe'nin yapısına uyarak değiştirmiş ve eserini feilâtün mefâlün feilün vezniyle yazılmıştır.

Hamdullah Hamdi'nin, bu eseri evvelâ bir önsöz ile Bayezid II.ye sunduğunu, umduğu ilgi ve yakınlığı, bağışı bulamavınca, eserinden bu önsözü çıkararak zamanındaki anlayışsızlıktan, değer bilmezlikten yakınma yolu bazı parçalar eklendiğinde, sair Zati'den naklen Latifi ve mecdi Tezkirelerinde kaydetmektedir. Aynı konuyu Faik Resat'da eserinde zikretmiştir. "Zati'den nakledildiğine göre bu kitabı önce II.Bayezid'e sunmuş. Her nedense rağbet ve iltifat görmediğinden canı sıkılıp cadisahın methinde yazdığı bevitleri kitabından atıp, bunun yerine (Aleme haridar-ı meta-ı ma'rifet kalmadı) yolunda şikayet ifade eden cümleler yazmıştır."

Genellikle mesnevilerde bir methiye kısmı bulunur, eserin kime sunulduğu bu kısımdan anlaşılır. Hamdullah Hamdi'nin eserinde hem böyle bir belirti olmaması hemde önsözde devrinden ve cevresinden yakınmasını, dert yanmasını göz önüne alarak Latifi tezkiresi, Saka'ik Tercümesi (Edirne'li Mecdi'nin) Tarih-i Edebiyat-ı Osmanyiye ve diğer kaynaklarda söylenenleri kabul etmek akla çok yatkın gelmektedir.

Eserin muhtevasını şu şekilde özetlemek mümkündür.

Besmele, bes beyit.

Hamdiyye, beş beyit.

Tevhid, kırkbir beyit.

Terci-i Bend, otuzbes beyit

Münacat, yetmiş üç beyit.

Na't, yirmi beyit.

Terkib-i Bend, elli altı beyit.

Câr-yâr methiyeleri, kırk beyit

Sebeb-i inşa ve babası için yazdığı methiye, otuz sekiz beyit.

Matla-ı Dasitân-ı Yusuf Aleyhisselam, elli iki beyit

Hız.İshak'ın ölümü ve Hız.Yakub'un kardesi İys'dan korkarak Şam'a gitmesi, kırk iki beyit.

Hız.Yusufo'la melekler tarafından peygamberlik haberinin verilmesi, yirmisekiz beyit.

Hız.Yakub'un Şam'dan Kenan'a göçmesi ve kardesi İys'la barışması, yirmi iki beyit.

Bütün bu kısımlardan sonra, asıl konuya girilir ve bütün bir hikaye anlatılır, en sonunda da Yakub'un Yusuf'un ve Züleyha'nın ölümü hikaye edilir. Eserde sadece Yusuf ve Züleyha hikayesi için ayrılan kısım 5696 beyit tutmaktadır.

Eserin sebeb-i nazm veya sebeb-i inşa bölümünde bu eseri niçin yazdığını, yazmaya nasıl başladığını, kendisini bu eseri yazmaya yönelten etkenleri uzun uzun anlatır. Babasından bahseder, babasının öteki kardeşlerinden çok kendisini sevdiğinden, babasının ölümünden sonra kardeşlerinin kendisine cefa ettiklerinden bahsederek, yine kendisini kardeşlerinden cefa gören Yusuf'a benzettiğini, bu sebeple bu eseri kaleme aldığını yazıyor. Bu aradan Firdevsi'den de bahsettikten sonra İran edebiyatının büyük sairî Câmî'den ilham aldığını, ba-

zı yerlerin tercüme,bazı yerlerinde nazire olduğunu belirtiyor:

Bundan sonra "Matla-ı Dâstân" başlığı altında hikayeye girer.

"Yusufun çektiğümce gussasını

Gussam okurdu bana kıssasını"

Sözleriyle ıstırap çekme, eziyet çekme bakımından Yusuf'la kendisi arasında bulunan büyük benzerliklerin ortak noktalarını belirtirken,

"Yusufun kıssasın bahâne getir

Kalbinün gussasın beyâne getir"

diyerek, Yusuf'un kıssasının kendi üzüntü ve sıkıntılarını dile geçirmek için bir vesita, bir vesile olduğunu itiraf eder.

Babası Ak-Semseddin'i, babasının sevgi ve sevgatini, onun sağlığında geçen günleri, çocukluğunu büyük bir özlemle anar. Babasının ölümüyle durum birden bire değişir, sevincin yerini keder alır. Kardeşlerinden acı acı dert yanar.

Hamdi eserinde ayrıca "Hikaye-i münasip" başlıkları altında, olayların çidişatine uygun hikaye ve rivayetlere yer vermiş, bunlardan birtakım ahlaki hükümler çıkarmıştır. Yine olayların anlatımına uygun canlılık ve renk vermek amacıyla konuyla ilgili yer yer gazeller serpiştirilmiştir. Bu gazellerin toplamı on beş adettir. Gazellerin hepsi de yalnızca Yusuf u Züleyha mesnevisinin içerisine serpiştirilmiş olup, Hamdi Çelebi'nin Divanı'nda mevcut değildir.

Hikaye kahramanlarının ruh hallerini gösteren ve onları yakından tanımamıza yardımcı olan bu gazellerden çoğu Züleyha ağzından söylenmiştir. Gerçekten, hikayenin baş kahramanı olan Züleyha, tarafindan söylenen gazellerin sayısı dokuz

dur. Hz.Yakup ağzından söylenen gazellerin sayısı üç, geriye kalan üç gazelden biri Hz.Yusuf'un güzelliği karşısında saskına dönen Mısırlı'lar, ikincisi Yusuf'u "satma gafletinde bulunan" kervan başı, üçüncüsü ise Yusuf u, Züleyha kadar seven ve takdir eden Bâzığâ Binti Tâbur tarafından söylenmiştir.

Bu on bes gazel, mesnevinin zaman zaman akıcılığını durdurmakta, okuyucuya bir nefes aldurmaktadır.

Fakat kahramanın vak'a karşısındaki ruh haleti ile karşı karşıya gelen okuyucu mevzuva biraz daha nüfuz ederek, daha büyük bir sevk ve heyecanla eseri okumaya can atar. İste, Hamdullah Hamdi'nin ustalığı da buradadır.

HAMDİ'NİN EDEBİ SAHSİYETİ

Hayatı ve eserleri hakkında verdiğimiz bu malumattan sonra, Hamdi'nin edebi şahsiyeti, şöhreti ve tesiri hakkında vardığımız neticeleri hulasa edelim: ailesi, içinde yetistği manevi muhit ve devrinin umumi şartları göz önünde tutulunca sairimiz fikri ve edebi şahsiyetini ve onun tesekkülündeki muhtelif amilleri anlamak çok kolaydır. Ak-Şemseddin'in oğlu olması ve devrişler muhitinde yetişmesi, onun süfüyana temayülllerini inkisaf ettirmiş olmakla beraber, gördüğü tahsil ve almış olduğı edebi terbiye, onun tasavvuf propagandası maksadı ile kuru ve didaktik manzumeler yazan bir derviş hüviyetini almasına mani olmuştur. Hakiki bir san'atkâr kabiliyetine mâlik olan Hâmdi, Ahmed Paşa'dan Zâtî'ye kadar, XV. asrın ikinci yarısında hâkim olan edebi telâkkilere ve umumi zevke tâbi olmuş ve bütün bu devirde edebiyatımız üzerinde müessir olan Câmî te'sirinden kendisini kurtaramamıştır. Sâir

tezkireciler ile birlikte bu te'siri çok haklı olarak tasbit eden Aşık Çelebi, onun Câmî'ye mektuplar gönderdiğini de bir rivâyet şeklinde nakletmekte ise de, şimdiye kadar bu mektuplardan hiç birine tesâdüf olunamamıştır Enisi menâkıbinde de bu münâsebete âit bazı menkıbeler mevcuttur. Yusuf ve Zeliha ve Leylâ ve Mecnun mesnevileri ile Tuhfat al-ussâk iste bu te'sirin mahsulleridir. Bunlardaki dini ve tasavvufi unsurlar Câmî'inin münâsîi eserlerindeki unsurlardan daha fazla değildir ve şâirimiz bu eserlerini vücûda getirirken, bir derviş ruhu ile değil, daha ziyâda bir san'atkâr heyecan ve itinası ile hareket etmiştir. Sarayın ve devlet ricâlinin himâyesine maznâr olmaması ve esâsen uzun olmayan hayatının bir çok yıllarını hüsrân ve sefâlet içinde ve küçük bir kasaba muhitinde geçirmesi, Hamdi'yi, Süleyman Çelebi ve Yazıcı-oğlu gibi, halkın rağbetini kazanacak dini mevzular üzerinde çalışmaya sevketmiş olmalıdır. Yoksa kendi san'at kudretine karşı büyük bir itimat besleyen ve muhtelif vesileler ile bunu izhâr eden şâir mesnevi vâdisinde daha başka mahsuller de verebilirdi.

Gazellerin rağbet kazandığını söylemekte Aşık Çelebi ve Hasan Çelebi müttefiktirler. Latifi, Fâtih devri sonlarında ölen Kastamonulu Hamdi adlı bir şâirden bahsederken-"siir ile meshur olan Hamdi-i kadim budur, şeyh-zâde Hamdi çelebi mesnevigudur"-diyerek, aynı fikirde olduğunu gösterir. Lâkin onun mesnevicilikteki kudretini ve bilhassa Yusuf ve Zelihasının " o zamana kadar bu mevzua dâir yazılanların en mükemmel" olduğunu söylemekte bütün tezkireciler ittifak etmektedirler. Mamafih onun mesnevicilikteki bu şöhreti de, XVI. asırdan sonra yavaş-yavaş unutulmuştur.

11. BÖLÜM.

METİN

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

1. Egerçi bendeye vâcib dūrūr Senâ-yı Hudâ
Senâyı zâtına lâayık Hudâ kıılır ammâ

Ne bile hazret-i lâhuti-âkl-i nâsuti
Ne göre neygir-i a'lâyı did-i â'mâ

3. Nedendir irmez aña âkl u hissiñ idrâki
Cemâli **nurîâa** müstağrak iken arzu Semâ

Ne zehir ol ki anuñ perdesi Kemâl-i Zuhur
Ne batın ol ki anuñla bulur Zuhur esya

- 5 Cemâl-i nuriña kaşif yine Celâli anuñ
Dem-i vûsûluna mevaşıl tark-i fakr-u fenâ

6. Ne **fakr** olur bu ki gâyet aña gına oldı
Nice fenâ bu fenâ kim cezadır aña bekâ

Kanı gönül ki bile Sırr-i "lâ" yı tehvidi
Vucûdi mahveder ol iki başla ejdarha

Bu resm ü sûreti ifnâ iderdi bir demde
Meded yetürse neyyir-i Pâk-i ma'ni-i "illâ"

9. Âhad o kim Sıfat-i Vahdet aña zâtidir
Ebed o kim ezeldir aña nat'ti 'izzü gına

10- Niteki Fahri dürür mümkünün nihayet-i fakr
Cenâb-i Vâcibe 'İzzet-i Kemâl-i İstîgnâ

Deniy zillete bâyük denüvv hal-i 'adem
Veliyy-yi 'İzzete layık'uluvv-i istilâ

Dilâ menâzil-i 'irfân-i Hakka eyle sefer
Ki tek yegâhun ola tâk-i mülk-i lâ yâfma

8. Neyyir-i Pak b.
tiryâk E

Murâd odur bu harâbî 'imâret itmekden
Ki anda irise gencine-i Hudâya gedâ

Cemâli burka'n acûb Cemâlin 'arz ideli
Cihânda olmadı kim 'ışk u sirûs ü gavgâ

15. Emîr-i 'alem olub hükm ider su'âşık kim
Esir idüb anı Sultan-i 'ışk urur tamğa
Muhibbe âtes-i 'ışkıdur anuñ âb-i hayât
Müride kıssa-i vaslı hikâyet-i ânkâ
Vucûdı ırkını kat 'itmeyince ağıyârın
Olur mı Vüslât-i külli cenâbına kella

18. Ne deñlü da'va-yı 'irfân kılursın ey Sûfî
Yüzün karasıdır ancak başında bu sevdâ
Nedir seri'ati anuñ seri'at-ı 'ulyâ

Nedir tarikatı anun tarikatı müsla

20. Hâkikata nazâr itsen onun hikâyetüdür

Kamu mezâhib içinde mesâil-i Settâ

21. Vücûd-ı vâcib onun

Delil ister isen

22. Sıfatı kamil onun cümle fi'l anun fi'li

23. Kâzasına ne kadar mahlas isterse beşer

Hezar-ı ecze olur onun mekâmı rıza

24. İnayeti eşîğin yasar nurda Hamdi

Dilinde tir-i belâ vü başında tığ-i kaza

25. Kemâli 'aciz ü mecali muhal takât-ı tak

Ziyan maye olub hâli vü kali

Fakr ü bende vü üftâde 'aciz ü asi

Zelil ü har u hakir esir-i bende-i belâ

Cün itti tama ider i'tisam

DiUngge rişte-i ümmid-i kesmezem kat'a

24. hali vü kali b.

hali kali E.

سبحان خالق خلق لا یس والسماء
سبحان ذی النور و النور و النور
30
بینای تقابل و توفیق الی جود
یا من جل جلاله من سفوف العا
ان باطنی از حجاب یون سنه مدو
در شدت شای جهانیت فکرت
سبحان خالق خلق لا یس والسماء
سبحان ذی النور و النور و النور
بینای تقابل و توفیق الی جود
یا من جل جلاله من سفوف العا
ان باطنی از حجاب یون سنه مدو
در شدت شای جهانیت فکرت

آن عالم که حکم تو به مان حکمت
پیشین کار جود تو چون قطره خط
35
ای عاقل از تصور تو فهم منطقی
در درک مسئله لا محال نیست
چون هستی را بخت تو یلایل
نسبت هستی تو وجود ملکوتات
در خدمت تو که کرامت و راست شد
40
جان بر کن را با شلی صلت نه بر سر
آن قاصد که مقصد مقصد خود تو یل
معشوق نیست غیر تو چگونه عشق را
از حسن تو صباست روی و دست
45
چو خاک را که بر ویش از لطف تو رسد
بکسل زحمی غیر تو دیگر که زبان
مارا کن مشبه قسید تعلقات
یار تبنا بنفصلک زودنا تجردا

یا صاحب الشفاء و الکرم و التوا
یا صفة الوری بصفای صفیه
50
یا صاحب البین فایز و یار و یحیی
او قد جلا جلالک من مشرق الکر

Mef'ulü Fa'ilatü Mef'ilü Fa'ilün

91 - Ya Rabb ne resme medh idem anı kim fażıla
Maḥmud-i enbiyâdır vu maksud-i evliyâ
Tomâr-i medh-i Hâtemi tayy itse tañ mı ol
Ser-nâme-i mürüvvet-ü Ser defter-i seha

6. Cümle zer olsa (Lâ) yınına gelmezdi kayınât
Sukker olursa 'aleme kalmazdı istiḥâ
Kurs-i mahi felekde iki pâre eyleyen
Arpa külicesin üzüne eyledi ğıda

55. - Geh yârı kendi ile niçe yârı kandırır
Geh kahrı bendi ile kıllur düşmene belâ
Lâlı gehi Faşih ider ol ki Faşihı lâl
Pâyı gehi devâ ider ol ki devâyı dâ
Görmekde tañ mı ekâbir olursa piş ü peş
Cün oldu başdan ayağa câm-i cihân-nümâ
Ey revnak-i cemâl-i muḥâbib-i zükelâl
Vey Sulle-i cerâğ-i muḥârib-i enbiyâ

12. Cün cevher-i latirdürür cam gibi lenün
Turfa deyil tapına eğer sâye-i evliyâ

60. - Hakka seniñ gibi daḥi ferzâne gelmedi
Naṭ'ı zemini baş ideli kudet-i Hudâ
Esârar-i ins leyile-i Isra senün dürür
Bu sohbetin şefasına irmedi asfiyâ

15. Tâc olsa tañ mı ümmetine ضیامنیر
Oldı cü milletüne kaba hilât-i bakâ
İrmedi Seyr-i sırrına 'azm-i ulû'lazm
Olmadı münteha bu makâma ulûin nûha
Ey لَوْ لَوْ لَوْ أَنْتَ لَا فِرَّقَتُ der
Rûh-i mukâddes anda ki aşmine oldıca
6. Gelmezdi olmazdı E
12. Saye-i evliya: saye evliya E
65. Ey Süllem-i 'urucîna ber pâye nûh-felek
Vey Sem'-i kadrüne yedi Seyyâre ber-Ziyâ

Takım teneffüs eyledi Şubh-i risâletün
Gülzar-i 'alem oldı bu buyile hoş hevâ

Cudın Cenâbı Cânibinin ecnebişidir
Kim Su-yı sumenâta tutar rû-yı ilticâ
21. İbtal eli yıkar şalavat ü şavâmi'i
Hak dinün mescidine vuralı binâ
İreşe asumâne daği düşmenin sırrı
Sakı eyleye kamer gibi bir barmasun seha
70. Kesr oldı kaşr-i kesr vü râm oldı Rum u Sâ
Vesribde ta ki fethle naşb eyledin livâ

24. Hâb-i hevâda kaldı saña iftira eden
Hakkında Hakk anuñ dedâ hâb-i men..efrayı
Yandı hased odına vü bilmedi kadriñi
Bu cehl ile hasude olur bu leheb Sezâ
"Mantık" kilidi durur nuṭṭ-i müdde'i

27. Susen gibi Zibbân-i üvezden nûr-i ravzena
Nergis gibi meger gözine irmedi ziyâ
ای کرو راھی آب رخ فرشی زی الہی دی خاک باغی تاج سرعش زی الہی 75
Sünbül sacıña lâle 'izârün yemindür
Kur'ân içinde ayet-i

30. Gül lutfunu meger yüzüne nisbet eyledi
Kim yüzler onu merhem idüp nesme-i Sebâ

18. Ber paye.müh paye/ ber ziya / pür ziya E

21. Dinün: Dinünün E.

Yüz karasu bilür şanemüñ zülf-i halini
Her kim saçın hevası ile oldu aşınâ
Bezar-i kevne tıldı mâarif ferâkini
Ser'in dıraḥtı bulâlıdan neşule nepra

89. Güher saçar kenâra icâbet deñizleri
Cün leblerüñü debre duben kılasun du'â

İzer nisâresine hevân ile ok gibi
Yolunda her kâil pâyı onun a benin ola

Arestedir hamîşe ni'âl-i Kemâl-ile
Anlar ki oldu düldül kadûne çar-pa

36. Ne câr câr 'unsurı şe'iñ mizâcunun
Nacar olur olara kalan cun ile cerâ
Bunuñ birisi Hazret-i Sıddık dı kim ol
Şu gibi oldu şıdk ile pâk ü pür şefa
85. Bu yâr-i ğarun kim irer medh-i ğavrına
Sen âkl-i evveliñ kim ider sânisin senâ
39. Biri Ömer dünür kim debur-i secâa'ti
Müdebberlerin vücudu tazın eyledi hebâ
Oldur Ömer ki turra-i yele bir isâret-i
Zarbiyle atdı kayseri kâsrından isgâ
Osman durur biri ki felek riflatıydi ol
Samsin ezherninü yâr eyledüñ aña
42. Hâk añlar idi kenduyi bu irtifa ile
Ol menba'l tevâzu ü ol ma'den-i hayâ
90. Haydar durur biri ki 'addüvv leskerinde ol
Bir âtes idi düştü reistane guyâ
Ġarraya tabi' olanun işi Ġarra idi
Azm itse rezme heybetle kâsd idüp Ġarra

44. Remze: Rezmine E

Anlar ki mâh u mihr idi çarh-ı nübüvve
Aynayken topuna " acep çektiler " aña

Zehr ile virdi Sıhhat-ı Şirin çün hasen
Aldı sahâdefiyle ânun derdine sifâ

Şabr-ı dil-ı Hüseyinî gören kerbelada kim
Cân virdi teşne-leb demedi bu kerbela

95. Her dem sana vü Ali'ne ashabına selâm
"

Ey halkla azim olan ü zatla kerim
Sen şehden umaram ide meddâhına 'atâ
Biçâre muşrif ise nisâb-ı Sefâ'ata
Yok bu nasıbe Hamdi gibi müflis ü gedâ

51. Ehli zalele emr alıcak imtiyâzla
Lutfundan umarım kim olam ehl-i ihtidâ
Bu cürm-i bi giranuna dermân tapundurur
Lutf-u Şefâlatine çü yok hudd ü intihâ

100
 نیست جز در تو در عالم مرا / نیست لایق آن تناسلی
 سابق از جام هستی مرا / غایب روحی و از جسمی الهی
 هر که در عالم غایب غیر حق / یاری منی کون شایا باطل
 مست جام مستی پیش زان / متبایر در پیش از منی
 حمد با زین دانش و پیش رو / تا کلی کی کند و اندام
 105
 که بقای سرمدی تو حق / هستی و خود و رفتن و رفتن
 از دست عشق که تو ای بری / ای نوازشی و نوازشی تو

110
 بدست که به این فراق نامدها / مگر که طاهر قدسی بود حیات
 نگاه آید اگر جای روز فراق / بغیر نامه بر آرد و صبر رخسار
 ازین جهت نشوی صوفیا با علم / که طبعان ریاضت در عباد
 رسید بر سر مانع صوفی زان / که رفت در کوه جام باد و جام
 اگر ملک بنوید فراق ماحدی / بست ناله جنت درون نامه و

115
 بادی که وز جان از حق و اجبا / مگشته شد بر زخم باله اجبا
 هر که در فراق از سر سودای سر زان / قد حلقه حیرت و شوق کا کا
 مشتاق و صامت را با و در کجانبه / شایه که خفت آید از درد و شرجان
 ز حسن رخ بلی که کسی خبر دارد / و اندک می داند از درد و شرجان
 خواهی که نگر باشی از هر تو غمش / ای نهی بجز شوخ و دل مولانا

Fa'ilatün/ Fa'ilatün/ Fa'ilatün/ Failün/

Ah kim vardı ele girmede bir yâr-i vefâ

Münhedim oldu bu devr içre meger dar-i vefâ

Toldı mur-i tama'ile kamu ebnân-i kerem

Oldı pür-mar-i cefa havl-i gülzar-i vefâ

Ben vefa ummadığım ehl-i kudüretden o ki

Pişe-i ehli şafadır bilirem kâr-ı vefâ

120 Raziym cân ile münsifiñ inşafına kim

İtmeye cevru cefa kılmayacak bari vefâ

Kanı dilberdir ki baha cevherini ʔarza kılub

Müşteri şevkiyle kerem ola bazari vefâ

Martî piçidedir ol zülf-i müca'ad ey dil

Sen sanursun bu cefa pişeyi tûmar-ı vefa

Galiba kalıb-i Hamdi olalı merkez-i ruh

Gelmedi dayiresine dañi bir kere vefâ

Mef'ulü Mefa'ilün Mef'ulü Mefa'ilün

Ey zülf-i kamer puşi

Gün gibi tecelli kıl tağasy ola her eşya

125 ~~Sözün~~ bedeli ahla şekker olamı hergiz

Yüzün gibi mustesna dilber olamı haşa

Hüzmün güline me'va ger cennet ola tahsin

Sidre boyına Tuba ger saye ola tubi

Zülfün gamını çeksün la'luni seven aşık

Şabr itdi dehanuna her kim ki sever helva

Can virmiş iken Hamdi dildarı firâkında

Kesmedi temennasın vaslından anun kat'a

Me'f'ulü / Fâ'ilatü / Me'f'ülü / Fâ'ilün

Görmem mi yâ râb ol mehi kim mihribân ola
Ram ola ben ğaribe ü arâm-i cân ola
130 Herdem sa'det atuna ol bendedir süvar
Kim padisahı anuñla mehmenân ola
Ey dost kahr-i 'ışkinia bi nişân ola
Layık dūrūr ki ğamzeñ okuna nişân ola
Cevr ü cefa vü dertle oldu tenim nizâr
Kuyun itine hoşdur eger üstühan ola
Gus eylesun lebiñ haberin Hamiden 'iyan
Her kim dilerse vakf-i sırr-i nihân ola

1. Görmem mi ya rab/ Yarab görmem mi E

Fa'ilatün / Fa'ilatün / Fa'ilün

Tâ ki virdin gönümü canu saña
Bitdi 'aklım kalmışım seyda saña
135 Bende-i zülfün göreli meyl eylemez
Gönümün divânesi illa saña
Derdi dilber mübtalâlar hunudur
Pesdir rey sufi ğam-ı helva saña
Hem ser olduñ dil rubalar zülfüne
Eksik olmaz ey gönül gavğa saña
Nakdi vakdi gözle Hamdi 'arif ol
İşmi kalmaz ğussa-i ferdâ saña

XIII Mef'ulü / Fa'ilâtü Mefa'ilü Fa'ilün

Ol demde kim muhabbete dilber nida kıla
Aşık gerek kim cânu cihân fedâ kıla
140 'Aşıkın marîşinin 'ol kişidir tabibi kim

Derdi aña davâ vü belâyı gıda kıla
Lutfiyle açsa gül gibi dilber yakâsını
Pirahanin niçe garibin kaba kıla
Lutf eyle saki bâdeyi bizden ayırma kim
Bu kalb-i pür-kuduret-i şâyed safâkıla
El götürüb du'ası budur hasta Hamdi'nin
Kim dilberin Cemâlinâ karşı duâ kıla
2. gıda:gaza E

Mefa'ilün / Fe'ilâtün (Mefa'ilün / Fe'ilün)

Kahan ki sâhid-i evvel yüzünden açtı nikâb
Cihân-ı pertev-i hüsnünden eyledi pür tâb
145

Yüzünden aldı sıyâ dide-i
Sözünde buldı safâ sine-i

Çekip tarîka-i Hakkâ koşun koşun iledür
Ne kalbe kim ara dest-i inayetin kullâb
150 Seh-i cihândır o kim oldu saña " "
'ilmdür aña du "alem saña " "

9. Semâ'-i meclis-i 'ıskın zevk olur ey dost
Ki kadd ü sine-i 'âşıkdur aña Deng ü rûbâb
Dil-i mutahhar 'ıskına bâğ-i bezmün'dür
Ani ' imâret içcün devr ider bu ne dolâb
Bötürdüñ eyman-i dilde dirâht-i imânı
Ki göre musi-i cân 'ıskı odun olan anda şihâb

155. † Yu âb-ı terke ile Hamdi sine miskatin
Tolar zücâcce geh envâr-ı Hazret-i Tevvâb
İcûb serâb-ı hakiki mecanı terk eyle
Bilürsin olmadı kimse sırr ile sirâb

X

MeF'ûlû / Fâ'ilâtü / MeFâ'ilü / Fa'ilün

3. Âşıklara yüzün nazarı farz-i âyındır
Zâhidlere egerci bu hâl oldu müstehâb
160. 'İşkın oduna yansa 'acab mu bilür seni
Ol dem ki düşmenin " "
Cün Mustafa denildi lakab zât-ı pak ile
Bildin ki cümle âleme gökden iner lakab
6. Tañ mı disem vücudına Fahr-ı ta'ayyürât
Çünkü zuhur-ı 'âleme zatun' durur sebab
Raḥman cü Hazretüne Raḥim ü rauftur
Hesdir denilse sañ'a bu vasf ile lutf-ı Rabb
165. Ger 'adl Ser'in olmasa dilber sacı gibi
Serte kadem tolardı cihân ü fitne vü şeyab

9. Kutâ itmesen' della ilele Sübhe 'ırkını
Bânu-yı dine gelmezdi kuvvet-i gâzab
Ol müşandir topun ki risâlet ceridesi
Anı beyan-i Hakk için olmuşdu mirtehab
Zülf ü ruhun hayâli anuñ kim dilindedir
Âyd ü berat olursa tañ'mı aña ruzu çek

12. İşkın şarâbıyla beni mest eyledi
Unnâb-i leblerin yaradan " "

171. Feyyâz iken dü'âleme cuduñ bulutları
Hamdiyen ummazam ki kalam tesne-leb

Not: 157-158-161-170. rarsçadır

XI

Fe'ilatün / Mefa'ilün / Fe'ilün
(fô'îlötün)

Takiy ey dil hevâ-yı küne-i harâb
Dürr-i deryâ-yı marifet deryâb
Geç bu lezzât-i itibârinden
Kimse olmaz Serâb ile Sîrâb
175. Zehr olur fırkatiyle olsa Zülûl
'Azâb olur vuslatıyla olsa 'azâb
Hime kurmuşdı dilde leşker-i ğam
" "
Nuş-i cam-i sarab-i ğufletle
Âh kim gecdi nevbahâr-i sehâb
Hamdi depred ümid Halkasını

Ta olunca hitab-ı " " "

XII

Fa'îlâtün / Fa'îlatün / Fa'îlün

- Ah kin vaşılın naşib itmez Hâbib
Gerçi direm gice gündüz yâ Naşib
180. Derd-i dilberdir bizim dermânımız
Zahmet olur gelme lûfeyle tabib

3. Varmıdır bir dem ki dilden gicmeye
Hâncer-i gamzen hayali ey Hâbib
Ben virib varım alırdım cânını
Ger şantılse Fi'l-mesel cân-ı rakib
Hamdi Hamus olma elhan vâktidür
Devr-i güldür cûse ey 'andelib

XIII

Fa'îlatün / Fa'îlatün / Fa'îlatün / Fa'îlün

- Hâtır-ı yara tokunmuş kakımış ol itrd kib
Kakıyub taş talsa kelb-i 'akur olmaz 'acib
185. Derd-mend-i derd-i yârim baña ol dermân yeter
Cân alıcı görmüş gözden cânâ her tabib

3. Bûlbûl-i gördüm katında susunîñ elhân ider
Sana-sîñ kim tîğini kâtuğuna almış haţib
Acır işe sufi kendi talî'ine acısun

Kim aña helvâ baña dilber lebi oldı naşib
Hamdi miskin zûlf-i yârı kendimiñ sanmış meğer
Dün ğaribiñ'dir dediklerin işitmiş ol ğarib

XII.5. Cusa ey: cusa gel ey E

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

XIV

Ey Şehinsâh-i serâperde-i eşma vü şîfât
Nazar-i ehl-i nazar zât-i tûrâdır hame zât

196 نۆزائىمە كونۇنۇمۇز مەكان
..... كىرىشكەن دۆلەت مەنە باقۇن شەن
..... نۆزائىمە كونۇنۇمۇز مەكان
..... كىرىشكەن دۆلەت مەنە باقۇن شەن

3. Câh-i cehliñ derakâtında sükûn eylediler
Evc-i idrâkiñe ırmege kılanlar harekât

195 دۆلەت شەن دۆلەت شەن
..... كىرىشكەن دۆلەت مەنە باقۇن شەن
..... نۆزائىمە كونۇنۇمۇز مەكان
..... كىرىشكەن دۆلەت مەنە باقۇن شەن
..... نۆزائىمە كونۇنۇمۇز مەكان
..... كىرىشكەن دۆلەت مەنە باقۇن شەن

Mefâ'îlün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

Huda kelâmı ki ta'rif ider kemâlin anuñ
Ne resme medh idem anı bu hadde heyhât

3. Sâirin nice Şerh ide bir nice es'âr
Menâkıbın nice vaşf ide bir nice ebyât

Şirâ'ı olmasa Ser'i felâh-i zevreğiniñ
Kimsene bañr-i hañadan bulamazdı necât

200. Götürdü cünkü niğâbını kâb-ı kavseyniñ
Görüdi ayn-i denüvv ile sırr-ı vahdet-i zât

6. Yüzünden olsa tecelliâcemu usâka
Çü kıldı zâtını Hakk pâk vechine mir'ât
Duâsı ref'ide hayret belâyı tûfânını
Odem ki Nuha varub bulmaya necât 'usât
Yine efser-i nâzu gize libâs-ı niyâz
Şefâ'at isteye dndan kamû huffât u 'urat

9. Bu kanlı Hamdi mükerer akıñ çekkerdir

"علو کعب من اسر فضل الصلو"

205.

"بایمن نیرت بایت افیسر علیا بایت"

Mefa'ilün / Mefa'ilün Fa'ilün

Şun ol şahbâyı kim nûs iden anı
Anıdır bir kadehde şes cihânı

Ne var öldükse helvâ-yı lebinden
Unutma cânıñ içün bu rifâtı

.....
فصل في حركة من كل شيء فاعلمنا في كل السدوات

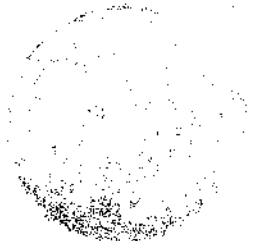
210. Senüñ mihrûñsün ey mâhim bulunmaz
Ararsam zerre zerre kâynâtı
Nice âb-ı hayât olur lebiñ kim
Gönen 'âşıqlarıñ gider hayâtı
Kara zülfüñ kararitmedi bir dem
Deriha yağmış 'ömrüñ sebâtsiz —

9. Kaşıñ mihrâbına karşı yıkarım
Dil ü cândan düzüb iki berâtı
Lebiñ sevkinde hâlim yazmagûñ
Tolar kânile bu cesmüm devâtı

215. İrağ oldu topuzdan Hamdi cânâ
Yakın oldu bu miskiniñ memâtı

XVI Kayınat: kainat E

XVII-XVIII bos VIV boş

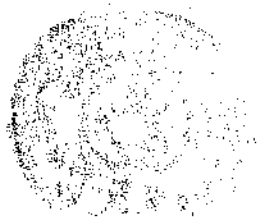

دیده که کوی بومیلد و عاشق بخت
مر زمان روی برومیک و طالب دوست
عاشق بخت هر کبریا از این خار
طالب دوست از این خنده و کوبیدیم
در دستان دو کرد و هنر یکی بحر مال
بشانت و دیگر باد صفت و زلف
همه روی و فغانه و محو نیست
بیش عجب صفا نیست قابل نیست
صلح سده بیتی غذا و مشرب میل و میر است
کر سببی تحقیقت مهر در آن کوی
من برای عود دل حمدی نیاید
تخت سلطان حالش بیارانه زود

هزار سلطنت دینی اگر بود در دست
بعارفان حقیقت میوه غم و در دست
عنان آنگاه روست علاقه شد ازاد
بدرخت برکه بشکلی و جهان در دست

مده دلت همچو زغادر پوشیده
مرو به سبخت کرشمه روی و سر در دست
مکن سرخی و رولاف عشق و سودا را
نشان در دوی به چهره زرد در دست
زبان بریده مشو حمدی در شایب
که ورد و لیل کویا حکایت ورد در دست

انده او کم نشاندند و تو که اوست
زن و آگاه نشاند و خود آگاه است
بسر کوی تو با سر زنده اهل طریقی
هر که در راه تعلق کدر و بی رحمت است
در گناهم چون کاه هم سوی انجم باشد
شوق من ارم جود و لبر من چون آب است
مکن ایبار صفای رخ زیبا موی
بیش اهل نظر آن آینه انداخت
دم حمدی ابدی شده چو دم دمه می
هر که جویند و در گاه و شدا آگاه است

Faillatun / Faillatun / Faillatun / Faillun

Cekdi cân kasdına hancer kakul müşgin-i dost
Kıldı dil mülkün musahhâr kakul-i müşgin-i dost
Yüz çevirmezdi Cemâl-i muşhafından dilberin
Gel dökülmüş Seydi kâfir kakul-i müşgin-i dost
Gamzesi afsun-ı te'sir etmek cün 'âleme
Atas üzre saçtı Xanber-i kakul-i müşkin-i dost
235 Nesim-i bîd-ı şâbî edikce andan şakınub
Kaddinün üstünde ditrer kakul-i müşgin-i dost
Hamdi miskinî ferâgat mülkine Sultân iken
Eyledi zulmivle caker kakul müşgin-i dost

No 4.Sakunup: Tokunup E
5.Hamdi-miskini: Hamdi miskin gör E

Mef'ûlu / Faillatü / Mefa'îlu / Fa'îlün

Keşif ide mi Cemâlini yârîn kitâb-ı bahs
Def'ider bu Şübheyi ki o lebdîr nikâb-ı bahs
Didârını şafâyla 'ârifi bilür hemân
Cahil çeker bilem divânı 'azâb-ı bahs
Ol kim gözün acub göre nîr-ı cemâlini
240 Bir zerreder katında hezâr-ı af-tâb-ı bahs
Esarâr-ı ehl-i Şadra dahî yâkîf olmadı
'Akl-ı beşer ki mevkuftur bab bab-ı dost
Sir âb olursa Hamdî Sarâb-ı yakın ile
Taşkike ire kalmaya mevl-i Serâb-ı bahs

8
اگر نواطلبی ای دل ز نوال محمد
نور السلام علی الصطفی وآل محمد
صحن دل و جان از کمال شده
جهان دانه نقطه از جمال محمد

4. Satır bos

242. Yedir olsa eger pâye-i 'ars-i firak-i melâk
Ki bunca rif'atiyle oldu pay-mal-i Mahammed
Gunahkâra memed ol olur kiyâmet olinacak
Bu hale dâldır harf-i oldu pay-mal-i Muhammedi
Havâs çeşmesidir "هاله" mur içinde revandır
Ki Hısr zinde kılur şarabün zülal-i muhammed
Hümâ-yı devlet ol dil mürigidir ki kıldı cihanda

245. Sikar-i dane vü da (dâm) anı zülf ü hal-i Muhammed
Bilerse Hamdi eger lezzet-i visâl-i Muhammed
Gerek tariki ola sünnet ü hisal-i Muhammed.

26. 2 olarki: Sular ki E

28

Mefû'î / Failatün / Mefulû / Failatün

Dil derdine devadır Hakka dua'yı Ahmed
Can bezmine senadır medh u senayı Ahmed
Geçdi iki cihani üns oldu asiyanı
Ol aşıkun ki cam oldu fela-yı Ahmed

250. Kesr oldu hacletiyle 'alâmı her emiriñ
Naşib oldu Nuşretiyle cünkim Livâ-yı Ahmed
Mi'râc-i enbiyâdır ber-Pâye'izzetinden
Sertâc-i evliyâdır na'lini pâ-yı Ahmed
Edna hâbâbe iken deryâ-yı hikmet oldu
Ol 'ârifin ki göñli tıldı hevâ-yı Ahmed

" يا زمره العصاة حيوا على الصلوة " "

" صلوا الى الممات حيوا على النجاة " "

Ây ile gün felekde aks-i rikâb-i Ahmed
Bunca şeref-i mülkde ihsân-i bâb-i Ahmed

255. Kâliyle cümle kalbi pâk itdi kalî anuñ
Feth itdi bâb-i fazlî fasl-i hitâb-i Ahmed
Nur-i hidâyetiyle cümle münevver oldu
Ferriyle talî oldu cün af-tâb-i Ahmed

Bir pertevinde hüsnî kevnaynî nûr iderdi
Ger olmasa irâde halil-i nikâb-i Ahmed
Cün menba'-i şükrdür anuñ mübarek ağzı
Aşhaba serbet olsa tañmı lu'âb-i Ahmed

260. " يا زمره العصاة حيوا على الصلوة " "

" صلوا الى الممات حيوا على النجاة " "

260.

Cuyende-i delile besdir Şirac-i Ahmed - 295A

Safi yeter' alile hakka' ilac-i Ahmed

Hikmet budur ki taht-i 'arşa sehin sehi ken

Fakr u 'ana 'abâ vü terk oldu tâc-i Ahmed

15.

İns ü feriste ânuñ kadrine nice irsün

Ünsüyledir serriste cünkim mizac-i Ahmed

Yandı hasret odına oervâne gibi düşman

Gün gibi rusen oldu tâ kim mirac-i Ahmed

Kân olsun içerse cân-i cemiñ sarâbın

Ol cânâ kim olubdur mest-i rûcac-i Ahmed

265.

بازمة العضا: جواهر الصلوة

ملو الالمان: حبسوا الى النبي

- 300A

Âyine-i hudadır Vech-i melih-i Ahmed

Naki-i mey-i safâdır nakl-i sahih-i Ahmed

Cümle faşiha virdi bir noktası Faşihat

Bir nüktedir hakikat-i Kavi-i Fasih-i Ahmed

Şultan-i tâc-i devlet hâkân-i baht-i 'izzet

Tâbân-i Şubh-i rahmet Vech-i Şubh-i Ahmed

Yâ rab ne resme şığsun bir kaç nücur-i nazma 305A
Deryâ-yı bi girâdır cûn kim medih-i Ahmed

270.

بازمة العصاة حبوا على القلوة
صلوا الى المات حبوا على النجاة

Hirz i emar ü enane iz'ân nâm-i Ahmed
Omid-i hoş u 'ame en'am âm-i Ahmed

Ehl-i risalet icre cûn bûnda mustadır
Mahmud olursa tañ mî anda makâm-i Ahmed

Efrâs gûb demdir kemter gulâbı anuñ 310 A
Cân milketinden cendir ser-mest-i câm-i Ahmed

Simürg-i devlet eyler âlemde himmetiyle
Ol cân kuşun ki nâ-geh sayd itdi dam-i Ahmed

275.

Âkıldır ol kişi kin vird idinür dîrudın
Dar üs-selâma iletür cûn kim Selâmi Ahmed

بازمة العصاة حبوا على القلوة
صلوا الى المات حبوا على النجاة

Kevn ü mekane şıgmaz cûn taht- gah-i Ahmed
Nice beyana şığsun o şaf câm-i Ahmed

Ruh dönderüb cedelden mat ola nice Sehle

Cün süre devlet atın hayâtü sipâh-i Ahmed

Du'va deminde bedri sakı itdiği budur kim

Kadr-i tamama ineta kim güvâh-i Ahmed

280. - Ser'i tarikatında Sabit-kadem ol ey dil - 318A

Bezm-i necata iletür cün'azm-i rah-i Ahmed

Ruz-i cezada Hemdi Ümidimiz budur kim

Mahvide biñ günahı bir dem nigah-i Ahmed

Not: 282-301'e kadar olan beyitler farsçadır.

32

Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün
(Fâ'ilâtün) (Fâ'ilün)

Ney gibi sensiz eylerim Feryâd

Bir neges niçün itmedün beni yâd

Sim-i halisdan eyleyem tenüni

Ah kim itdi gönlünü pulâd

Öldürür küremde lebiñ 'isu

Diri öldürmede gözün Cellâd

305. Gönlüm iklimi ey peri-peyker - 365A

Sensiz olursa olmasın âbâd

Yazmağıcün veda-i nâmesini

Bud-i ahımdan etti Hamdi medâid

Mef'ulü/Fa'ilâtü/Mefâ'ilü/Fâ'ilün

Yokdur denanı gibi nigârîñ sekker leziz

Kanda olur lebi gibi helva-yı ter leziz

Naz u 'itabu çevre hoşdur tarîk-i 'ışk

Esbab ü ni'metiyle olur cün sefer leziz

Hoş gelse tañmı fitne vü asub gamzeñe

Gammaze ey peri cün olur şur ü ser leziz

310. Can mivesâne lezzeti şevk-i zıkr virir - 370A

Hursid pertevinden olur cün şehir leziz

Devri rahda bulamadım niçu sükutın

Gerçi kim olur Adem-i hob şehir leziz

Tab-i teb firakıñla eyle hasteyim

Ki zehr gibi acı gelür bañ'a her leziz

La'lüñ Şefâsı Hamdiye bir câm icirdü kim

Cennet Sarabı ola meger ol kadir leziz

Mefa'ilün Fe'ilatün Mefa'ilün Fe'ilün

Anuñki sükrî gönül tutışına şekkerdir

Senası sükr ana kim dilde us mükerredir

315 Meşâm-i cânâ irisür kôhusu 'od gibi - 375A
Hevası atesine her gönül ki micmeder

Ne Şehdir ol ki degilkem 'abidime muhtaç
Hemise hun suhasiyle bende- perverdir

Şu Cân kim oldı anuñ 'ışkı darına manşur
Vucudı leşkerinüñ kahrına muzafferdir

Yürürse mettiye-i nefsin yolunda sürçe diye
İnerse mengile tañ mı tafun cü rehberdir

'Aceb mi 'azab olursa 'azab-i nar-i bela
Afna kim 'ışkın'edında deli semerdendir

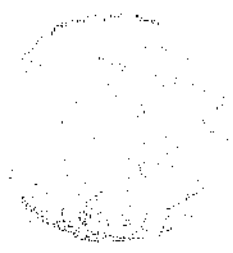
320. Şefâ-yı kalbile sad eyle Hamdi kendine kim -380A
Kuduret-i gamla halini mükedderdir

35

Mefa'ilün/Fe'ilatün/Mefa'ilün/Fe'ilün

Güneş yüziñ göricek sermidüb sehabu girür
Ne vaşfa şıgdı cemalün had kitaba girür

Ȯolar havañ ile sinem gönülde cüş olıcak
Temevvüc eylese deryâ hava hababa girür

Cihana 'arz ider ol bivafa gûnes yüzini
Belalü 'aşîka karşı niçün hicâba girür

Didim hisabile cevır it dedi bizim ilde
Ne naza defter olur ne cefa hisabı girür

325. Cıkarma yüz suyu bil heva odın elden - 385A
Saña kalan odur ey Hamdî ten tûraba girür

36

Mefa'ilün / Fe'ilâtün / Mefa'ilün / Fe'ilün
(fâ'ûn)

Yine göñülde heves bir nigara olmuşdur
Ki husni nakşı henüz aşkare olmuşdur

Ne serv olur şeneme kametin ki reşkinden
Sana berin yüregi pare pare olmuştur

Ne tarafa tanıtmış sine-i rakibiñ kim
Hased odına yanub seng-i hare olmuşdur

Ne müsbetiyle kılar rakşı carh-i gerdan kim
Göñül elinde anuñ car-pare olmuşdur

330. Cihanda hamdi kamu Fakrı Fakra tebdilet - 390A
Bu demde gerçi taleb iftihare olmuşdur

37

Fe'ilatün / Fe'ilatün / Fe'ilatün / Fe'ilün
✓ ✓ - - / ✓ ✓ - - / ✓ ✓ - - / ✓ ✓ - -

Kahramani bakışın kâsd-i dil ü cân eyler
Ah kim huni gözün lahza da kan kan eyler

Kalbe yüziñde halilim Hacer ül-esved ki
Gözün önünde olur kendiyü kurban eyler

3-

Ya'ni ol hal-i siyeh-dane kimşehdane-i müsk
Aña hindusi olub kendüye suldan eyler

Ağıña bakmaya komaz beni tiriyle iter
Birgün ol huni gözün yere kan eyler

335. Hamdi meydan-i gama basını tob itmişdi - 395A
Simdi tob kaddüni devran ile cevgar eyler

38

Mefa'ilün Fe'ilatün MeFa'ilün Fe'ilün
✓ - ✓ - ✓ - ✓ - ✓ - ✓ - ✓ - ✓ -

Niyaz eyledigimce nigara nazlanır
Bilür yarasur o serv ü çınarın nazlanır

37-2. Gözün : gören E.

Cihânda bir yalınuz sırr u naz-ı perverdir
Baş eğmeyüp felege rüzgâra nazlanır

Belalı bülbülün o gonca bir ağız şoramaz
Alub kenarına harf hezara nazlanır

Rakibe eyledi meyli kaçır gözünde o serv
Beyana şaye şalar çeşme-sara nazlanır

340. Gönüllü pars gibi çeşm edici ala gözi - 400A
Zaif-i Hamdi gibi kem sikara nazlanır

39

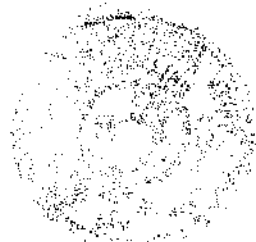
Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Hos sinem gözüme esk-i firavan getürür
Nuh tennuri gibi 'aleme tufan getürür

Şem bir yalın ısıktır aña pervaneleri
Kim çaragin uyarır kimisi kurban getürür

'Anberin hatı ki devr-i leb-i cananda biter
Güya murçe mühr-i Süleyman getürür

39-1. Hos: cus E

Ateş-i millet olan görse yüzün muşhafını
Şem' gibi götürüb barmağın iman getirür

345. Hamdi miskin kapuna geldi yüzün alub ele - 405A
Nola Göynül-liyi sana za'feran getirür

40

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Âfet-i Fırkât bu yıl halka bela-yı 'amdır
Yanmazam andan iliyle kara gün bayramdır

Bil ki dilberden denaniyle meyz-i zevkim umar
Ummasun ol kim bu hiç olmiyacak ikramdır

3-

Fırkât-i zülfün gönül yana hayali geldi cün
Ol kara gün kıssasın uzatma kim ahsamdır

Sünbül-i ter-i zülfiñe öyle benzedürler zanberi
Aldanur bu puhteye miskin ne kâtı namdır

350. Alkıs itme Hamdi'ye firkatda tul-i 'ömr ile - 410A
'Âsıkâ yarandan ayru bu du'a vü senamdır

39-3 gönül yana: gönül yanma E.

39-5. Göynükliyi: göynüklü kulu E.

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Ol kalandar mesrebe âzâdelik erzanidir
Kim cihanîñ tac u tahtı terkinin viranıdır

Kevser-i ruhânlardan lezzet alan ademi
Çesme-i Hayvanı nitsün çeşme-i hayvanıdır

3- Ey nice biñ kan ıder celladı carbîñ her gice
Her şehirki âl idem damanın anîñ kanıdır

Kar-gah-i Hazret-i a'laya kim baka gönül
Kim hakikat marifet bazarı sehristanıdır

355. Ac gözün terk id 'amayı dide-i yakub var - 415A
Her ne görürsen ey 'aziz ol Yusuf-i ken'anidir

6- Aferin ol âf-tâbîñ hüsnüne kim zerresi
Dilber-i cin ü Hıta vü mecnun Türkistanidir

Ehl-i mâni olmayacak 'âlemde Şuret-biniñ
Nice muşa sandıkuñ firavani vü Hemanidir

Ol şefa-efza cemende 'andelib ol Hamdi kim
Ruh-i kerubi gül-i reyhanîñ hayranıdır

Mefâ'ilün/Fei'lâtün/Mefâ'ilün/Fe'ilün

Bu 'ışk mesrebi ne tarafa mesrebdir
Ki hun-i dide-i 'ussâk ile leblebidir
leblebidir

360. Cihani yâkdi cefayile tıflıkan dilber - 420A
Muallim aña meger naz u şive mektebdir

3- Yazarsam eskim ile şuznak name
Meger ki dudigile ahımın mürekkebidir

Sözünden ayrı bafaia telh olur sarıh
Yüzünden ayrı seha ruzi ömrinin sebidir

'ilac itme ki şufi riya marazlarına
Eger deva sorarsa kadeh-i mücerrebdir

6- 'Aceb mi Hamdi kılursa Yazid-i nefsi zebun
Ta'allukat-i cihandan o kim müsebbedir

42-1-Mesrebi ne tarafa mesrebi: ya rab tarafa E

42-3-Yazarsam :Yazar E

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fa'ilün
(Fâ'ilün)

365 . Gönülki bir sanemi kendüye nigar eyler - 425A
Anuñ belalarını candan ihtiyar eyler

Acab ne sihr üfüsün bilur ol peri-payker
Ki zülfünün resmin yedi başka mar eyler

3- Gülüñ yeri diken olur cemende reskinden
Kaçan ki 'ârızını dilber aşıkâr eyler

Boyuna sehu ile öykünmüs idi Serv-i sehi
Ayağı üzre durub miskin i'tizar eyler

Nigar zülfi gibi Hamdi bi karar aldı
Sebab bu kim heves-i buse-i itizar eyler

370. 6- Gamiyle kaddüni ham kılmayan kemser gibi - 430A
Meyanın ol şanemiñ şanma kim kanar eyler

Mef'ûlû / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fa'ilün
44

Her ehl-i dil ki bana o candan haberdir
Her bir haberde cân âlur ondan haber virür

43-5. i'tizar eyler: ruh-i yar eyler E

Kânı bir ehl-i dil ki cinan zevkin eyleye
Nevruz vakti i'di cinândan haber virür

3-

Sâki gam-ı cihanı dilersin ki sürersin
Meclis içinde koma cihandan haber virür

Canumdan uyu virdi lebin soracak seni
Sad âferin o candan haber virür

375. Her kim sınav beri boyuna nisbet eyleye - 435A

Koma katında anı yabandan haber virür

6-

Hun-i cigede cân vireniñ şorma halimi
'İrk oldı kân denizine kandin haber virür

Gül gibi medh-i hüsnün'i Hamdi varak varak
Susu gibi hezar zeberden haber virür

45

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefa'ilün / Fe'ilün
(fâ'lün)

Heva-yı sünbülün ile şabaña hoş dendir
Reminde 'azm-i remine mesih-i meryemdir

44-3.0 candan haber virür = O cana ki canandan haber
virür E

Şaṣuñ durur dil-i biḳareye hemişe makam
Ḡaribe sehr-i mûla'im sevad-i a'zamdır

386. Güzüm ki la'lnüñün kaṭra kaṭra kan aḡlar -440A
Hucum-i derd-i derunu megerki dem demdir

Berat-i ḡusnûñi takrir ideli kîlk-i ezel
Şeha bu mülk-i melahat saña müsellendir

Selamet istersen 'işkile melamet ol
Cihanda Hamdi muḡabbet-i tarîk-i eslamdır

46

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

Zülfi ol reyḡana benzer saḡn-i baḡı yaşdanur
Ḥali ol pervanedir düsmüş ceraḡı Yasdanur

Yaşdanur zülfi izarun irmek için zülfüne
Ḥasret-i engur ile divar-i baḡı yaşdanur

385. Ḥak-i muḡabbet bûlbûl-i miskine olmuştur besat -445A
Şanma añı rahatlıya gül budāḡı yaşdanur

Şöyle ma'ildir gözin sarhoşı her dam hame kim
Kûsede res-mest olub düsmüs kabayı yasdānūr

Derd-i ser añlar cihanuñ halis-i zerrinini
Her kim ol Hamdi gibi seng-i firağı yasdānūr

47

Fa'ilâtün/Fa'ilatün/Fa'ilâtün/Fa'ilün

Ney ki meclisde nevası ahuma aheng olur
Ey nice 'ussak kaddi bu revâdan ceng olur

'Isk mışrında zeliḥāya odur hem-derd olan
Yusuf-ı dünyada defim cehresi hem-seng olur

390. Ağladı ganca şaha şa'b oldı köyüñ yolları - 450A

Ab-i eskim beñzer ol yollarda sengin seng olur

Toldı fitne²aleme ḥaluñ perişan olalı
Dane-i fülful saçılsa²adet oldur ceng olur

Ta dil-i Hamdidedir mim-i dehanuñ ey şenem
Deg-ül ḥayran kaldı ḡam altında daim ten olur

46-3 muhabbet = miḥnet E

46-4 hame = came E

47-1 ahıma = nalime E

47-3 aleme = alemin E

Mefa'ilün / Fe'ilâtün / Mefa'ilün / Fe'ilün
(Fe'ilün)

Cihāda her ki ğam-i 'ışka melamettir
Selamına ki kamu ğussadan şelamettir

Nebile ğussa-i mecnuni vaşf-ı leylihan
Anuñki haşşası bu kıssadan hikâyetdir

395. Bilür kırâ'ât ideni muşşaf-ı cemalañ'ı kim 455A
Şifât-ı kametinüñ sure-i kıyâmetdir

Neyirde bir kadd-i bâlâsı müntehi görsem
Belâsı 'ışk miskinine bi nihayetdir

Ġazel sera olur ey Hamdi sana mumirr olan
Bu sırr-ı 'ışkıñ ezelden işi sirâyetdir

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün

Fiğân-ı nayı isit neden şikayet eder
Fırâk-ı ğuşşaların meger hikâyet ider

Hezar fitne ile dide-i muğal ciniñ
Diyar-ı cin hatayı dilerse 'adet ider

400.

Ziyâda gün yüzünü aya itmezem tesbih -460A

Ki sülâsini kamer andan isti'aret ider

Bu hasta cana ne hacet ki.....

muradın olmaksâ bir mezar kifayet eder

Seker hikâyetini tuti zevkden unudur

Kacan ki Hamdi lebinden haber rivayet ider

50

Fa'ilatün / Fa'ilatün / Fa'ilatün / Fa'ilün

Sevk ile her kim cemalin şem'ine pervanedir

Yeri nur olsun onun kim anladı pervanedir

Buy-ı can-perver gelur bad-ı sabadan her nefes

Kakül-i müskine cana meger kim sanadır

485.

Dögmek ile sinemi kuyına karşı dalmışam -465A

Revzenin firdevse adım gerçi kim viranedir

Muhtesib meyhaneye mührurdu emma bilmedi

'Alemin her kusesi 'âriflerle meyhânedir

Zahid-i huşyar olan bu hamdi-i surideyi

Nice meyhâr anlamasın kim sözi mestanedir

Me^hf'ûlû / Fa'îlatû / Me^hfâ'îlû / Fa'îlûn

Kaddûn gibi cemende ne nazik semen biter

Kaddûn gibi ne nazı güzel narven biter

Bostan-ı mîsr-ı hüsnüne kim misvet eyliye

Anda şeker bu ravzada şeker-î şiker biter

410. Gözüm yaşı ne hızr kerametdürür 'aceb - 470A

Kim sebze olur yürüdüğü virde hasil neden biter

Ey rûzgâr içinde vefâ hasılın uman

Bir dane tenmi kalmadı Hasıl neden biter

Hamdi zamaneden nice ağlamasun bu dem

Bir taze gül giderse yerine diken biter

Me^hfâ'îlûn / Fa'îlatûn / Me^hfâ'îlûn / Fa'îlûn

Digerde dağın içün sefkatıyla taş aklar

Yürekde sözüm içün rah idüb cerâğ aklar

Ne meclis icreki bagrım kebabi yâd olına

Açar şarabı yanar sem'i vu kabag aklar

415. Belâlu bûlbûlûnüm hasretinde ey gül-i 'ter 1475A

Bu resme şerh iderem derdimi ki bâğ aklar

Egerci def'i melâl itmek isteriz meyle
Veli bu derdün elinden müden eyağ ağlar

Ne resme şâd ola ehl-i ta'alluk ey Hamdi
Cihada gussa ile merdüm-i ferağ ağlar

53

Mef'ulü/Fa'ilatü/Mefâ'ilü/Fe'ilün

Ays-i cihānki Faşl-i bahar ile hoscadır
Faşl-i bahār vasl-ı nigar ile hoscadır

Ey dil fiğān ü naleyi terk itme bir nefes
Âşık hemise girye vü zar ile hoscadır

420. Dilberden ayru 'asıka lâayık degil hayat 480A

Sıhhat cihāndan şöbete yâr ile hoscadır

Sordum sarab naklini bir 'ârife dedi
Devr-i piyâle bus u kenar ile hoscadır

Cesminde Hamdi hos yarasur nales-i hatt-ı yâr
Her kande sebze olsa bekariyle hoscadır

3 Cihandan: Cihanda E

4 Naklini : la'lini E

Mef'ûlû/Fâ'ilâtü/Mefâ'ilü/Fâ'ilün

Her kim yanınca bir sanem-i mehlîkâsı var
Her yirde 'iş ü 'isret iderse revası var

Dildar-i dârd-mend ne haced degil tabib
Olmekden özge ol marazın ne devası var

425. ~ Nazikligiyle buse alur leb-be leb olub -485A

Câm-i meyîñ güzeller ile hoş sefâsı var

Niçün kesildi bu ser-i zülfiñ dedim dedi
Din ehlinin diyar-i frengi gazası var

Hıfz itmek icün şaremin hüsni geccini
Sağında vü solında iki ejderhası var

Bir padişah bulıman onun gibi ben ğarib
Ânuñ kapuda bencileyin biñ gedâsı var

Sevdikce Hamdi gönlüñ'i sirin-lebi alur
Sirinlük ile ne turfa mücerreb du'ası var

Me'f'ûlû/Me'fâ'ilû/Me'fâ'ilû/Fe'ûlûn

420. Dilber yolının kâfilesi bi ser ü pâdır - 490A
Ol kâfilenin râhilesi derd ü belâdır

Mey-gûn gibi haşşiyetini dilbere sordum
Bu sâfi cevabı dedi kim derde şifâdır

Meyl itdi gönül muştarib iken ruh-i yâre
Bildim ki dil-i ehl-i belâ kible-nümâdır

Ol şûfiyî kim ışk odı hâk eylememişdir
Ahına naçar eylemezem bâd-i hevâdır

Düşmedi mekes gibi bu dünyâ 'aseline
Ey Hamdi şu cân murgı ki himmetde hümâdır

Fe'ilâtûn/Me'fâ'ilûn/Fe'ilûn

435. Yer gibi her gönül ki toprakdır - 495A
Yüce haşıl bitürür el-hakdır

Zevk-i mışrınıñ öz begi ol kim
Ahıñ "ışkı önünde cakmakdır

Lenger-i vaz'ı neylesün ol kim
Bahır-i "ışka vücudu zevrâkdır

Esigünden şeha yasım men'i
Sattı Bağdâd önünden ırmakdır

Büy-i zülfiñ olalı bād-ı şaba
Sünbül üzre nisârı toprakdır

440. Kaddüne ögünür letâfetde - 500A

Serv-i mişkin tavil ahmakdır

Kal'a-ı husnune zenah danun
Gülistân arasında hendekdir

Hamdi Cânân tecellisin bir dem
Biñ cihâna alursan a'yakdır

Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilâtün/Fe'ilün

Rûz-i vaşlinda şeha gamzelerin cân aparır
Mevsim-i "ıyd olıcak her 'kisi kurban aparır

Âfistânında diler dil ki vatan tuta veli
Nûr-i biçâre kaçan mülk-i şüleymân apârır

445. Türk-ü tuta midir çeşm-i muğalçiniñ kim
Garet-i cân u dil eyler ser ü saman apârır

'Acaba bâd-i hazân mı ki bu devrân-ı seri
Ki nice ser koparır çok gül-i handân apârır

Gürre olma feleğün Hamdi ziyâfâtına kim
Gadr ile her gice biñ biñ sev-i mihmân apârır

56

Me'ûlû / Fâ'ilâtü / Me'fâ'ilü / Fâ'ilün

Ol bir hûma ki sâyesi devlet nişânıdır
Serv-i revânı bağ-i melâhat nişânıdır

Vaşlını umarım rûhı devrinde ağlasam
Barân-ı nûr bahâr ola rahmet nişânıdır

450. Görsen seg-i rakibi firâkı düşer dile - 505A
Zira hâr-i mesih kıyâmet nişânıdır

57- Yanlız E nüshasında vardır.

Değmezse kanı gamzesi mahtulünün ne tañ
Kâfir elinde öldü şahâdet nisânıdır

Serv öykünürse kaddine Hamdi 'aceb degil
Belây-ı kâmet aña hamâkat nisânıdır

59

Mef'ûlû / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

Mecnun odur ki guşsa-i leylâda şâd olur
Taşsin aña ki vahşiyiken hoş nihâd olur

Sevkin beyânına elüme cün kâlem alsam
Dil rikâtiyle kâgıd u eşkin midad olur

455. Sirriyle seng uraydım seg-i râkibe lik - 510A

Korkum bu tâc tasa tokunur çok fesâd

Şûd-âferin öper harâbât-i 'ışka kim
Her kim mürid olursa aña bi murâd olur

Şâd oldu 'ahd-i bûs dehâniyle Hamdi lik
Bi câre bilmez anı ki yok yine şâd olur

Fe' ilâtün/Fe' ilâtün/Fe' ilâtün/Fe' ilün

Dâd ümidine okım sen seh-i bi-dâda gider
Ferhu zâdi umib nâle vü feryâda gider

Karşular gâme-i hûn-riziñ'ı cân ile göñül
Gelşe şaydın eceli cânib-i şayyâde gider

469. Zül-fundûñ turreleriñ bād-ı şebâ deprecicek - 515A
Berg-i 'ömri nice sevâd-zâdeniñ bādâ gider

Dest-res ol şanema rahm idüb ol sa'ile kim
Gözümün yası gibi kûyile üftâde gider

Hamdi ol merde gulâmım ki murâdı yolına
Varlığı kaydını terkeyleyüb azâda gider

Me f' ilü/Fâ' ilâtü/Me fâ' ilü/Fâ' ilün

Her mübtela ki derdine 'ıskı devâ bilür
Tıbb-i tabibi derd-i ser anlar haşa bilür

Gönlüm 'imaret eylese tañ mı hayâl-i dost
Genc ü hazine kıymetini padişâh bilür

465. Iksır-i hâk-i pây ile yüzüm zer eyledim -520A
Kimdir cihânda bencileyin kimya bilür

Sirin gibi şefâsı cân-i kevser añladı
Sidre bâyı şafâ teni dil-i mürteha bilür

Ussaka Hamdi ügse nigârı nevâ ile
Ziba terennüm etmege nâzik edâ bilür

62

Fe'ilatün/Mefâ'ilün/Fe'ilün

Her geh ol sâlik-i tarîkât'dır
Menzil-i evvel âna 'ibârettir

Sevk-i 'âşık ziyâyı devlet-i dost
Zevk-i şûfi şafâ-yı cennetdir

470. Nevbâhar irdi köhne nûs için -525A
Kâim ol kim dem-i kıyâmetdir

2 Kıymetini : Kadrini E

4....gibi safası : lebi Safasını E.

61-5 'ussaka : 'uşakkı E

Münker-i rûz-i haşr u neşr üzre
Kâmetün bir kıyâmet âyetidir

Ger ku kıyâmet gibi kıyâmet olsa
Bize mahşer makâm-i cennetdir

Defci serr-i rakibe kaşd itdim
Himmet eylen ki hayr-niyetdir

Haşır-i câm olalı bize şefâ
Sane-i şûfi pür kuduretdir

475. Hüblardan vefâ umar Hamdi -530A
Çünkü şûret-i delil-i siretidir

63

Fe'ilâtün/Mefâ'ilün/Fe'ilün

'Iskdan ehl-i 'ar 'âridir
'ıskı şanmañki ihtiyâridir

ihtiyâriyle 'arı terk eyler
Derdi anuñ ki 'ısk kârıdır

Beni hayrân u mest iden şanema
Nergis-i mestinuñ humâridir

Gönlümün rayâsını taze kılan
Fırkâtında gözüm bâna reydir

480. Derdile Hamdi dil-figân oldu -535A

Her dem afkârı 'ışk-î kâridir

64

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

Yüzün methinde bu gönlüm yazub divân-ı defter
Gülün evrâkını kıldı cihân içinde ebter ten

Gönlü derdîñ diyârında düşübdür hayli müddedir
Nola bir dem sorarsan bu garibi ey sitem ger

Şacuñ 'ayyarunun devrinde baş kaldırdı her fitne
İken yüz verme ey dilber anâ kim hâdden aşar sor

Yolında harc-ı san itmek delâlet kılmaz ihlâsa
Bu yolda hâliş oldur kim anuñ yüzine beñzer zer

485. Yakasın câk ider Hamdi şafak gibi bir sevk ile -540A

Ki yüzine anuñ bir dem aca gün gibi dilber ber

65

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Gözlerin ayyârı bir al ile biñ dil kapar
Nergis äykünse aña zerrin külâhın yel kapar

Kâr-i barın kapdı zülfün kuy ile 'âzım idemin
Hac yolunda şanasın düzd-i 'Arab mahmil kapar

Sen lebiñ depretmen ile cân fedâ eyler gönül
Cünbüs-i şenden murâd-ı bende-i mukbil kapar

Gözlerim şavidesi kapdı meyanın naqsını
Merdün-i hayrân olanın içtihası kıl kapar

490. Hamdi sen sekker-leb ü gül cehre vaşfı söyle -545A
Bülbül ehven öğrenir gülsende tutı dil kapat

66

Mef'ûlû / Fâ' ilâtû / Mefâ' ilû / Fâ' ilün

Derdâ bu derde itmedi hergis devâ sefer
Gerçi denildi 'asîka ya şabru ya sefer

65-1- gözlerin aygarı : gözün aygarı kim E

65-2- kuy ile : kuyine E

65-3- Vasfı : vasfını E

Berg-i karar u şabri virüb bād-i heyete
Kıldım belâ diyârına ben bi nevâ sefer

İa' mî sefer dedikleri nâz-i cahimise
Cennet yüzünden etdi cün cüdâ sefer

Bende karar kılmadı sen gideli şehe
Bende ne şabri ide edicek padişâh sefer

405. Attdı hevâya derd eli Hâmdi ok gibi -550A
İtdi firâk-i yâr ile kaddümi yâ sefer

67

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

Zülfüñ ol zünnardır kim nûr-ı imân andadır
Ruḥların ol nârıdır kim âb-ı hayvân andadır

Dâmeme vaşluñun irişmeñ olurdu veli
Heçr elinden âh kim da'im giribân andadır

'İşkâ inkar eyledi zâhid anuñ ikazına
Muşafını hüsnüñ 'arz ideki bürhân andadır

Nola kesfetsem dehânîñ Hakkâ sen rahm eyleyüb
Kim nice Hamdi gibi bimâra derman ondadır

68

Fe'îlâtûn / Mefâ'ilûn / Fe'îlûn

500. Her kim ol bâde-i helâl ister - 550A

Eser-i 'îşk la ya zâl ister

Gönül ile rakib gâfil iken

Dil lebiñ zevkine mecâl ister

İki taş arasında la'lûn umar

Görki bu tesne leb-i zülâl ister

Fitne zülfûñ elinden efgân kim

'Âlemi cümle pâ-y-mâl ister

Hamdi doymaz cefâya la'lûn umar

Sabr idemem belâya bâl ister

2-gönül ile : gönlün ile E

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

505. MÜjde ey dil kim hâber-i bâd-i şabâdan bûgelür- 560A
Mesken-i miskinine ol gözleri âhu gelür

Kûşe-i mescide zâhid bârid iken bu 'aceb
Külbe-i meyhânelerden nârâ-i hû gelür

Derdeyi her kim hevâ-yı yarla çok eyleye
Gül gibi andan dimağ-i âleme hos-bû gelür

Dyle korkutmusdurur Hamdiyi yârîn hasreti
Kim visâlinde dâhi kalbine ol korku gelür

Yâd edicek la'lünü tolar yüregi kan ile
Anıcak dendânını gözlerine lü lü gelür

Me'ûlû/Me'fâ'ilû/Fâ'ilün

510. Sordum lebini dedi ki cândır 565A
Ol kim sözi rahat-i revândır

Dedim benim olsa tig-i gamzen
Luţf ile dedi ki der meyândır

Çan itdi gözimi la'l-i nebâ
Yakût lebi ki kût-i candır

Çaşmüne yüzi ziyâ vireliden
Sırr-ı dü-cihân anâ iyandır

Bu Hamdi zülal-i vaşlı cün
Hecrinde yanar nice zamandır

71

Müfte' ilün / Mefâ' ilün / Müfte' ilün / Mefâ' ilün

515. Meylini naza kılma bana gam-i felek yeter - 570A

Zahmimi taze kılmağa gamdan iren memek yeter

İrmedi merd-i müdde ile ehl-i belâ gibi saña
Ehl-i yakine ey şanem şanma ki ehl-i sükr yeter

Sükr-i ta'amı va'iza süfi-i levn-haze ög
Baña bu pendî itme kim 'asıka gam'yimek yiter

Mürşid-i rah-i Hakk'sın benden irâdet isteme
Çünkü rızâsı dilberin ehl-i dile dilek yeter

Hamdi kemâl-i sermedi hâlet-i 'ışk ise eger
'ışkile her gazel için saña gazel demek yeter

5- Yüzlerin : yüzlülerin

Fe'îlâtûn/Fe'îlâtûn/Fe'îlâtûn/fe'îlûn

520. Ey gönûl her şanemin' 'ışkına yanmak nice bir -575A
Çeşm-i hûn-rizleri kanuma kanmak nice bir

Dilberin zülfi hevâsında daî sevk ile
Dem be den yele uyub suya teyanmak nice bir

Her gece hasta gönûl eski belâ ile yatub
Her seher bir yeni derd ile uyanmak nice bir

Hamdi gül yüzlerin lebleri sevkinde müdâm
Digerin gonca gibi kana boyanmak nice bir

Fe'îlâtûn/Fe'îlâtûn/Fe'îlâtûn/Fe'îlûn

525. Pertevinden yüziñe kimse nigâh eylemez - 580A
Nazara ol eser-i mihr ile mâh eyliyemez

Dyle dem-beste kılur aşıkı dilber gâmi kim
Bin yıl o dilârâ yanup bir nefes âh eyleyemez

Oz davada nice 'ask-iser-buz geçer
Vakt-i mâni olıcak terk-i kûlân eyliyemez

Raz-ı 'askı dem benden nice fêhm itsün o kim
Ceng ves kadri derdile duta eyliyemez

Sây idüb Hamdî diler kim sâna kul olaveli
Kisi cendile öziñ 'aleme sâh eyliyemez

74

Fe'ilâtûn / Fe'ilâtûn / Fe'ilâtûn / Fe'ilûn

530. Ser-i kûyin senema ka'be 'uşşaka Hicâz - 585A

Kible-i hâcet edinmişdir an-ı ehl-i niyâz

Zülfîñle lebiñ öldürdÜ beni tırfa budur

Birisi âb-ı hayat u birisi 'ömr-i dirâz

Eser itmege tarâb-ı mu'tribe göz yaşı gerek

Bir kuru zemzemdîr olmayacak söz ile sâz

Ol sanem geldi geçer secde gerek kâmetine

Va'ıza va'zı derâz itme geçer vakt-i namaz

Hamdi canun" nice bir mürğ-i hevâşyı gibidir

Gafil olma irüsür bir gün aña pençe-i bâz

73-1.eylemez: eyliyemez E 73-3.öz: ruz-i E

Mefâ'ilün/Fe'ilâtün/Mefâ'ilün/Fe'ilün

535. Niteki sidre boyun gibi serv nâz idemez - 590A
Kimse bencileyin karşına niyâz idemez

Söziñ melaḥâtı suride eyler işideni
O sihr kim dehenin itdi Hakkâ bâz idemez

Hadeng-i gânzelerün üzre dil-i cân oynar
Bu'ûbi ḥancer-i tiz üzre canbâz idemez

Şafâyla ser-i kûyunda 'aşıkın şa'yın
Şafâ vü mervdeki Hâci-i Hicâz idemez

Bahar mevsimidir Hamdi tövbe vakti degil
Bu demde 'ışkı olan neyden ihtirâz idemez

Mef'ûlû/Fa'ilâtû/Mefâ'ilû/Fâ'ilün

540. Tâkım herim-i meclis-i Eussakâ matḥremiz 595A
Derdiyle yâr-i cânı vü âhiyle hem-demiz

Toldı egerçi kan ile dil goncası veli
Sevki-i lebü dehân-i nigâr ile hurremiz

Teslim-i cân eyliyeli zülfi bendine
Divâneler gürhü içinde müsellemez

Yolında düşüb ağıldım dedi gözlerim
Bir iki berge sâki-i rah-i mu'azzamiz

Küyında kaşd'î cân idecek Hamdi dedi kim
Katli eyleme bizi keşem et şayd-i mükremiz

77

Mef'ûlû/Fâ'ilâtûn/Mef'ûlû/Fâ'ilâtûn

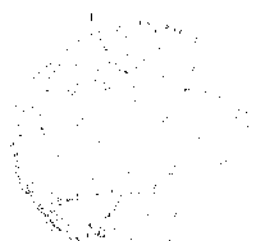
545.

Her kim cihân içinde bir dil-rübâsîz olmaz
Âlem aynîdürür kim her dem safâsîz olmaz

600A

'Ussakı küyîn' içre men'itme nakşından
Cün gülîstân içinde bûlbûl revâsîz olmaz

Gözünde nakş-i kaddûn olalı yas dükenmez
Her kânde fitne olsa ol macerâsîz olmaz

Ol cân ki la'lün ümar zülfünde sakün olsun
Cün kim sevâd-i a'zâm dârü's-sıfasız olmaz

Mümkün degilki Hamdi kaddünsüz ola birdem
Togrısı hoş demisler 'asık belâsız olmaz

78

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

550. Hatm olub ömrüm eger kalmaya bende bir nefes - 605A

Sanma kat'idem hevâ-yı vaşl-i zülfünden heves

Gözleriñ olub hâremi başladı başlar keser

Mısr-i hüsnüne olalı iki kec- Hindu'ases

Hem demin hecründe her gice nasim-i şubhî

Bu gice bilmem nicün olmaz benimle hem-nefes

'İşkiñ ile gönlümün hâlin sorarsan dostum

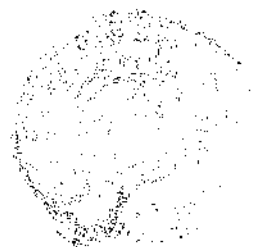
Nicedür isde bilürsün cem'ola nâz ile hiss

Âh elinden ahmumñ' kim hasrete şaldı beni

Bülbüli efgândıriden giriftâr-i kafes

555. Şehirden gittüğümü yarile fas ittün'ile 610A

Boğzundan acılıb dilek dutsun ey ceres

Cahil-i nâ cinse ey hamdi sözün ~~arz~~ eyleme
Zaga hoşdur şâd-hezârün' nağmesinden bir nekes

79

Mef'ulü/Mefa'ilü/Mefa'ilü/Fa'ülün

Mühr urdı-lebiñ' ağızıma kim eyleye hâmus
Ey meb nideyim mührü açar mihrum idüb cûs

Vağlıñ guni bildirdi baña' kadrin eden kim
Heçrün' gicesi kıldı beni valen medhûs

Zülfinin' amsında görüb yuzini şandım
Bir sim büte secde kılar iki siyah pûş
560. Baht-ı siyehim hâlimi yârîñ kulağına 615A
Arz eyliyemez kimse meger hâl-i benigûş
Bir Hamdi avareyi azûde yürürken
Zülfine esir eyledi bir serv-i kaba-pûş

80

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

572. Ol kamer kim gün gibi şekl-i müdevver -616A
Lale gibi ruğlarında lâl-i ahmer bağlamıs
Leblerinden lezzet alursa 'acebmi 'âşıka
Meg-seker gibi o kim belin mükerrer bağlamıs
79-7- Cahil-i na: Cahil üna E
Hamdi avareyi: Hamd-i avareyi E

Mısr-ı hüsnün korkarım ahır harab ide diyi
Hadd-i dilber kim hadd üzre saff-i lesker bağlamış

575. Ey nice başlar keser zulmeyledür bi aman - 620A

Şusun anın cün beline tiğin hancer bağlamış

Hamdi medh itme ki gül yüzlü güzeller hüsnünü
Dengin evrak üzre yine taze defter bağlamış

81

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâilün

562. Gözlerin aşıklara pür-kin imiş - 622A

Zulfünün küfrü belâyı dinnmiş

Virmemiş bu 'aleme telvin-i dil
Ol kişi kim merdun-i tekin imiş

Hüsnün ayın aşıkâ arz itmedün
Dilbere cevri eylemek ayin imiş

565. Hor bakmışlar mahallân kelbine 625A

Ol rakibin kim kati hod binmiş

81-i 'aleme telvin-i dil :alemi

telvin-i dil E

Hamdi gibi dilberin zülfi hamı
Fırşat ele virse 'aceb müskinmiş

82

Mefâ'îlûn/Mefâ'îlûn/Mefâ'îlûn/Mefâ'îlûn

Gözün şayyadı kaşundun iki müsgün kemân asmış
Şikâr ehline 'adettir ki yüzde bir nişân asmış

Hişar-ı hüsnûnün cânâ gözün düzdarı ol aldın
Yasâgicün dü-canibinde dü-hindu pasban asmış

Meger şirin deheniñden şeker lezzet uğurladı
Dukkân öñünde anuñcün anı ehl-i dükân açmış

570. Cemâlin camı'nın ma'mur iden tezgîn icün anı - 629A

Ser-i zincir-i zülfinde nice serv-i civân asmış

Sakın baßlama ey Hamdi gönül...

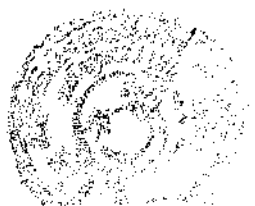
Ger kolun üstüne anuñ nice serv-i civân asmış.

83

Mefâ'îlûn/Fe'ilâtûn/Mefâ'îlûn/Fe'ilûn

Bu dem ki pir-i mugandan irisdi bade-i has
Nihan içen anı rindane gamden oldı halas

Lebine dis bilerem zahin uralı canuma yâr
Buyurdi hakkımı cün -hükem kisas

Ey zülf-i yârını penbe gibi dökse gamın
Koma men ol gamı hallac gibi daruna as

580. Muhit-i 'ışka talub dürr-i ma'rifet mi bulur - 639A
Çıkarmayınca vücudı libasını gavvas

Gönül kitabına Hamdi nazar kılub gördüm
Ki 'ışka hatmeimis nihayet ihlas

84

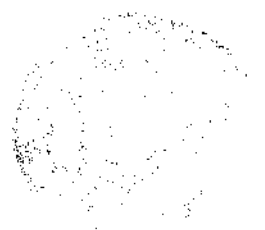
Fe'îlâtün/Fe'îlâtün/Fe'îlâtün/Fe'îlâtün/Fe'îlün

Dehemin busesine ahıriseñ cânı 'ıvaz
Sübhe yok cânı alanlar viriser anı 'ıvaz

Nesme-i kuyınile hoşe gelur bülbül kim
Almazam semmesine bû-yı gülistanı 'ıvaz

Dil-i Halil'i elem-i derdün için cân virdi
Bu ciger gusayıcın eyledi kurbanı 'ıvaz

585. Virmezem sünbülün'i nafe-i tatara bedel - 644A
Almazam leblerüne lal-i badehsanı 'ıvaz

Dil-i Hamdi kimi sevdun ile ser-mest olalı
Virdi bir hayrete yüzbin serv-i saman-ı ıvaz

85

Mef'ûlû/Fâ'ilâtü/Mefâ'ilü/Fâ'ilün

Yazdı kitab-i hüsnüne hatt-ı gubar-i hatt
İtdi gül üzre rize-i müsgî nişar-i hatt

Seyr eylemege cennet-i kuyında âys iden
Kevser-i lebiñ ider sebze-zâr-i hatt

Toprak başına hatt gibi ol ehl-i hamenin
Hattuna benzedim deyü yazdı gubar-i hatt

590. Musa kerametini yed-i beyzâda 'arzakıl 649A
Fir'avni kavmi gibi ola tar umur-i hatt

Gülşen letafeti nitekim sebze ile dir
Hamdi cemâl-i nevrakidir aşîkar-i hatt

85-1 itdi : kıldı E

85-4 Fir avn

Mef'ûlû/Mefâ'ilû/Mefâ'ilû/Fâ'ûlûn

Her kade zebanım ki ola ismini lafız

Biñ dil bulunur anda ki cümle ismini hafız

Fikr itse niha bulamaz husnûñe fakıl

Zikr eylese gayet bulamaz vasfına lafız

İşk olmasa ademde hemen mürde gibidir

Var kendü ölün ağla beni ağlama va'ız

595. Cünpenbe-i gaflet gire cânın kulağıdan 654a

Gus eyliyesin cümle mevazı'da meva'ız

Kıpundan ırağ itdi felek Hamdiyi amma

Yok lahza ki olmaya cemâlini mûlahız

Fâ'ilâtûn/Fâ'ilâtûn/Fâ'ilâtûn/Fâ'ilûn

Gözlerin toymadı eyler ruh-i canana tamağ

Sim karşusunda lazım gelür insana tamağ

Diş biler dirler işitdim lebin' dildara rakib
Deyü dür kılsa nola mühr-i Süleyman tama'

Leb-i yâr özleyen zülfe giriftarr olur
Zulmete düşer iden çeşme-i hayvana tama'

600. Hamdi çare firaka düşer his-i vişal - 659A
Ey nice canı esir eyledi zindan-ı tama'

88

Meḥ'ûlû / Fâ'îlâtü / Meḥâ'îlû / Fâ'îlûn

Pervane gibi konda olur hem-zebun-i şem'
Şeyk ile canın eylemeyen der-miyan-i şem'

Pinhan olursa nola şacuñ ey چراغ-i dil
Gözden hemişe çünkü nihâdır dühan-i şem'

Dil uzadır ki sevk-i ruḥuñdan haber vir
Her meclis icre tañ'mı kesilse zebân-i şem'

87-2 lebin dildara : leb-i dildara E

87-4- Çare firaka düşer : çah-i firaka düşürür E

Zindan-ı tama : zindana tama E

Ey nur-ı haddi zulmet-i zülfiyle setr iden
Pervâne var cânun oda yazdı kânı sem^c

605. Ağlama Hamdi derdile kim aşikâr olur -664A
Ağladığınca ris-i dil ü suz-i cân-i sem^c

89

Mef' ûlû / Fâ' ilâtû / Mefâ' îlû / Fa' îlûn

Dil kim Fûruğ-i 'ışkınla gâmdan bulur ferâğ
Bir hücredir ki ruşen ider şûle-i cerâğ

Sufi bela-yi 'asîka inkâr ider beli
Ahval-i hasteyi ne bilür her kim ola sâğ

Zülfi katında da'va-yi hoş-buyi eyledik
Ey nâfe kandin oldu saña bu kadar dimâğ

Rind-i zamânenün' meseli lâledür kim ol
Başın yile virince elinden koman ayağ

610. Çağında bir siper göricek Hamdi cân virür 669A
Pir oldu gerçi gitdi civânî vü gecdi câğ

Mef' ûlû / Fâ' ilâtu / Mefâ' îlû / Fâ' ilûn

Olmaz penîde sencileyin peyker-i laîf
Sekl-i melekmişin 'aceb ey manzar-i laîf

Ey nice yakalar yakıser siyah atesi
Ger acmaz ise gül gibi dilber hur-i laîf

Bağ-i taravet icre boyın serü tanedir
Fırdevs-i hüsn içinde lebin' kevser-i laîf

Ey gözümde kakülü 'aks-i teferrüc ider
Deryâda görmek istersen' anber-i laîf

615. Gülgün yüzün taravetini Hamdi med ider 674A

Dengin varaklar üzre yazub tefter-i laîf

Dürr-i sühan bahasını ehl-i hüner bülür
Her bed güher ne bile nedir cevher-i laîf

90-4- ey gözümde : ey dil gözümde E

aks-i teferrüc : aksen teferrüc E

ideri : it E

90-5 med ider : medh ider E

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

Görmedim didâr-i yârı kuyın" eylerken tavâf

Oldı sa'yım nur görmez saçları gibi güzef

" oldı -i kaddün nice eylesün tahammül firkate

Firkate

Kim götürse ol yükün bir ta nice olgamlola kaf

Bir letâfet virdi Hakk sidre boyına eyle kim

Serv gibi nice azadı kul eyler bi hilaf

620. Sabit idi Safha-i dilde "l" kaddun hemen 679A

Yazmada levh-i vücuda kainat-i " " "

Tir-i gamzen tizdir ol resme kim bir lahza

Haste diller sinesinden pareler bin bin gilaf

Bir muhâldir asitanuñ sengi kim aşıkların

Ruhları dinârın anda fark iderler kalbüşaf

Ol kalender meşrebe erzanidir azadelik

Oldı ey hamdi taalluklar belâsında muâf

91-4- Beyit E müşhasında vardır. A nüshasında silinmiş

91-5- tir : tig E

91-7 oldı ey : oldı ol E

Cân mı var kim gâmzen' okundan cigerde tiri yok
Tas ola ol dil kim andan sinede tesiri yok

625. Zülf-i ruhsarın hevasından dem urmasın o kim 683A

Ah-i şub efruzu ile nâle-i seb-giri yok

Hatt-i Yakut-ı muhakkağ hazz-i la'lün nush ider
Sen senem misli nitekim maninün tasviri yok

Tağları deldi figanum kalbine kâr eylemez
Taslara kâr eyledi âhum aña te'siri yok

Hamdi tebdire siper olmaz cu tedbir-i Hakîm
Ehl-i tedbir öldürür 'alemdede kim tedbiri yok

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

Ey peri sanandurur diller perisan eylemek
Adetidir gâmzenün bir demde bin kan' eylemek

630. Gurre olma hüsne kim bu rûzgârın kârıdır 688A

Yusuf-i mısırî esir-i cağ-i zindan eylemek

92-3- hazz-i la'l : hatt-i la'l E

92-5- tedbire : takdire E

Kanlı yaş ile gerek simden rüsua olam
Niçe bir gamzen okın sinemde pinhan eylemek

Gelme zahmet olmasun ben haste üze ey tabib
Der varken gerekmez ban'a derman eylemek

Cân idinüb Hamdi cânânı kılurdi terk-i cân
Elde olaydı kişi kendüsine cân eylemek

94

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Bir içim şudur meger ey gamze peykânũ senũ
Tesne diller yalmanũ gördükce yalmanũ senũ

635. Ademi zinde kılur der hayâtĩn çeşmesi - 693A
Bldürür ben tesne cânı ab-i hayvanĩn senĩ

Bu zerandan içre kim düşmüşdür ol hal-i garib
Niçe miskinler düşüre care mülhmanĩn senũ

Dürr-i hünüde lebũ lezzet virir ' aşıklara
Mısri sekkerler bitürse nola dükkanũ senũ

Nice ađ ola yüzün bu 'ışk içinde Hamdi kim
Ah dudına buharidir giribanuñ senüñ

95

Mef'ûlû / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fa'ilün

648. Ğamzen okına cân u ciğerden siper gerek - 697A

'Ussaka 'ışk ma'rekesinde ciğer gerek

Cevgan-i zülf-i dilbere tok olmak isteyen
Meydan-i derd ü gussada bi-pa vü ser gerek

650. Yarın cemali nuri degildir dideden - 699A

Amma teferrüc itmege sahib-i nazar gerek

Eskiyle ruy-i zerdi gerek yara varmağa
Didar-i ka'be huccete sim ile zer gerek

Yüzün lebin ğamı giderir zek-i 'alemi
O derd-i ser 'ilacına bu külsger gerek

Zahid ki murg-i cânına dam itdi uçmağı
Düşmeyüb andan uçmağa ki bal ü per gerek

95-3.... care çah-i...E

95-4- zerdi :zerd E

Hamdi dehan-i yâr gibi sa'irin sözi
İci vü tîsî pür-güher ü muhtasar gerek

96

Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün

Cihâna bade-i 'îşkî sunub humarî gülzârûn
'Aceb mest oldu bülbüller olub meyharî gülzârîñ

640. Nice tavus-i hos-cevlan olaydı bülbül-i elhan - 705A
Gülîni itmese bühtan eger gülzâr-i gülzârîñ

Ma'arrif-i boştanında olur her gonca bi perde
Acıla gül gibi cünkim kamu esrar-ı gülzârûñ

Nicün ne'is gibi ey yâr olursun derdile bimâr
Tabib-i hazîk istersen yeter timarî gülzârîñ

Tuşub 'îşkile umman ol gönül mülkine sultan ol
İre cânîñ kulağına dürr-i şehrî gülzârûñ

Gülab-i ma'rifet boyı tolub buzar-i 'ussaka
Kaçan kim 'îşk dükkânın açâ 'attar-i gülzârîñ

645. Nice divane bülbüller düşüb hayran u mest olmus 710A
Tolu sunmuşdur onlara neger hummar-i gülzârîñ

Acılan dide-i a'ma basir ola kamu esya

646. Salarsa 'aleme pertev eger envar-i gülzârîñ

647. Gönül sengini ey Hamdi külüng-i 'ışkile hak et
Ki bite anda görine gül-i aşarı gülzârîñ

97

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

655. Zülfine dil bağlayan 'uessağa saydâlık gerek 713A
Derdin ile ağlayan gözlere deryâlık gerek

Ay yüzün aydincığıdır şehîr-i Belkıs-i hayal
Eksiği budır heman anda temasalık gerek

Sufi cennet şalığın sorar komuş dilber yolîñ
Neylesün kara başına anuñ ol şalık gerek

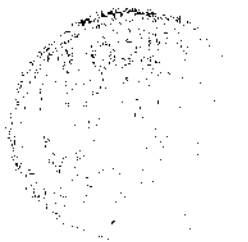
Cân virüb saki gönül-derd oldu ben dellaiyam
Lebleründen ey senem dellale Havvalık gerek

96-2- bühtan : pinhan E...eger gülzar-i:eger
gülzarı E

96-2- kamu esrar-i: kamu esrarı E

96-7 meger hummar-i :meger hummarı E

96-8-eger envar-i : eger envarı E

Hamdiyi söyletmek istersen' lebinden busevir
Çün kelama gelmeğe tutı sekerhalık budur

98

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

660. Dairenden beni devr eyledi devvar-i felek 718A

Ademilik kılasın vaktidir ey resk-i melek

'Asıķın tende hayâtı ruh-i yarile olur

Derdi olmaz nitekim şudan ırak olsa semek

Ey baña vuşlat-i dildârı taleb eyle diyen

Geç bu sevdâdan bulunmaz dil-i 'asıkda dilek

Yüreğim pareleyüb tırdı hadengün yerine

'Asıka katı demürden gerek ey dost yürek

Gamım hamdi çeker la'lünü gayrılar emer

Hos dediler buñı kime yemek kime emek

97-4 ded aldı :ded aldı E/ budur :gerek E

97-5 budur :gerek E

98-2- ruh-i yar: ruh-i yar E

Fâ'ilâtün/Fâi'lâtün/Fâ'ilün

665. Ey gamın aramıdır 'asıkların 723A
La'l-i nabın cāmıdır 'asıkların

Ka'be-i hüsnün safası sa'yine
Terk-i cân ihramıdır 'asıkların

Bi-nisan olmak olanın şanıdır
Bi-nevâlık hamıdır 'asıkların

Terk-i aran eylemek zülfün gibi
Gönlünün aramıdır 'asıkların

Sözlerin derd artırur Hamdi senün
Cü kamu ilhamıdır 'asıkların

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün

670. Cānumın gitti hayâtı yüziñi görmeyicek 729A
Kılmadı tende sebatı yüzünñi görmeyicek

Ko beñi gark olayım göz yaşı deryâlarına
Niderem Fülk-i necatı yüzünñi görmeyicek

Kerem it 'aleme rahm ile sefer evleme kim
Yakarım cümle cihatı yüzüñi görmeyecek

Düşeyim nar-i cahime içeyin mâ-i hamim
Niderem 'azb-i Fûrâtı yüzüñi görmeyecek

Hamdîñin kobdi kıyamet başına hasret ile
Gördü ruz-ı arastı yüzün görmeyecek

101

Fe'ilatün / Me'fâ'ilün / Fe'ilün
✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓

677. Habibin mayanın bulursun gönül

O demkin ara yirde sığmaya kıl
Göründün sehâ bir cemâl ile kim
Gül-i bağ-i hüsn oldu andan hacel
Vücudım ne yelden hevañ odına
Beni senden ayırmadı ab-i gül

681. Tapusuz ki mülk-i müseccel bulsam 735A

Kara yaz olur baña ol sicil
Dilersin ki kat-i tarik idesin
Gel ey Hamdi senden evvel kesil

9.....7 kar yaz : Kara yazı E

Not: 675-76-80 beyitler farscadır.

Mef'ûlu/Fâtilâtü/Mefâ'ilü/Fâ'ilün

685. Her 'akıl Fikr-i kamaluñda bir herd - 743A

Her na'îk oldu zikr-i cemaluñda gülü kıl

Her dil züccesine ki nurında irişe

Miskat-ı siresinde konmaz zulmet-i zalal

103'üncü gazel yalnız A nüshasında vardır.

Mefâ'ilün/Fe'ilâtün/Mefâ'ilün/Fe'ilün

Nigâr-ı şevkine bel bağladı meger kindil

Ki yanar odlara her gice ta seher kindil

690. 'Aceb ne camî-i zibadır ey mülk-i hüsnün 748A

Ki af-tâb aña muşbah olur kamer kindil

Yüzünü medh idicek şevkten dili tolaşur

Ne denlü cereb-zeban ise ey püser kindil

'Aceb ne silsileden derûrur ki Şufi var

Şafa-yı batınla buldı nuri kindil

Yeri hava yüregi ab ü sinesi ateş
Zeban-i halile Hamdi vasfider kindil

104

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Dykünmez beylige dikkatde kıl
Canı yokdur kim katında kıla kıl

695. Koma varmağa rakibi kuyıñā 753A

Kavli Şadıktır bilürsü el bahil

Can sebil etsin sarab-i la'lüne
Her kim isterse sebil-i selsebil

Bulmadım gayet saçın sevdasına
Ben ki yeldim bu hevada nice yıl

Cekmedüñ yarin dili sakinini
Gerçi Hamdi eylediñ cerr-i sekil

105

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Munisim kabrinde mührün olısar ba'del ecel
Hos meseldir kim denür " "

700.

Göz köre oykünmez idi çeşm-i yara fi'l mesel 758A
Çeşm-i hergiste eger olmasa fii'l cümle havl

Zülfi ucın la'lı-i yâra irdigin görüb didim
Hoş dimişler hicre irer âkıbet tulu'l'emel

Dilberin dikkat ü dağında dilim tutuldu
Dil tutulmak müskül imis hasteye irse ecel

Bahtım uyansa râkib ölse anuñ helvasına
'Alem içinde bulunmaz Hamdi miskinden muhal

106

Mefûlü / Mefâilü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

Ol çek ki kılur vakd-i terahhüm tefafül
Ben bende de kalmadı cefâsına taḥammül

705.

Sevda zade 'asıqları öldürmege ey dost 763A
Zülfün gibi alem iken dest-i tetavül

Sinemde cefaharı ile serḥaları itdün
Ey gönül ne ziyan itdi saña şoḥbet-i bülbul

Em kılmazsün la'lüne derd-i 'alile
Eyleme helak eylemege bari ta'allül

Gencine icün çekme hevas rengini Hamdi
Oldıñsa eger mu'tekif-i künc-i tevekkül

107

Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

Çünkü daman-i yâr elimde değil
Gitti şabr u karar elimde değil

710. Ahîñ odını şakla dedi dedim 768A

Ah kim ihtiyar elimde değil
Ayağa saldı ğam beni takım
Bade-i ğam gusar elimde değil
Vuslata talib olalı bildim
Devlet-i pay-dar elimde değil
Nola Hamdi yakayı çok itsem
Çünkü demen-i yar elimde değil

108

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Asitañunda seha herdem zelil eksik değil
Nitekim dar-uş-şifada bir 'âlîl eksik değil

715. Kalmısam kuyında cana guft u guyu zevkünde 773A
Menzili firdeys olana sel sebil eksik degil

Hasretün bimarında biffet müyesser olmadı
Çünkü vaşılın meclisinde bir sakil eksik degil
Cân alub baş kesmegi kesmedi çamzeñ hânceri
Kanda asub olsa anda bir ketil eksik degil
Devr-i hüsnünde okur Hamdi miyan medhını
Bulbüle gül mevsiminde kal ü kil eksik degil

109

Fe'îlatün / Fe'îlatün / Fe'îlatün / Fe'îlün.

Müdam şun bize ey saki sarāb-ı kadim
İcelim anı 'ala-rağm-i enf-i küll-i garım

720. Bize ol saki gerek ki sarābı bakidir 778A

Bizim ol bezme şefamız ki daim anda na'im
Hacim-i vuslat yâr ile baq-ı cennetdir
Bihışt firakınla 'āsika 'azab-ı elim
Celal-i 'izzetle irmedi kamu hakim
Kemal-i hikmetün'i anladı cümle hakim
Çekirdi cak idüp " " perdesini
Eğer kilim-i vücudı oda yakaladı kelim

109.celal-i izzetle. celal ü izzetün'e E
anladı: anlamadı E

İrerdi kuh-i kelimînden olmasa mahfuz

Kalem-i zebânı anuñ kim kapuñda oldu mukim

725. Diyâr-ı hasret anuñ kim tabu ki devr oldu 783A

Maķam-ı rifât anuñ kim kapuda oldu sakim

Dil-i hakiki o kim müsteva-yı Rammandır

Yarasa Hamdi o kalbe denilse 'Are-i 'Azim

Meḡā'ilün / Fe'ilâtün / Meḡā'ilün / Fe'ilün

Demâl-i muḡnîfını aḡdî cûn nigâr-ı kadim

Yazıldı ṡafha-i levḡ-i vücûda nakṡ-i kadim

735. Ne ṡurfa ki bu nakṡın ṡahîḡ iken aḡlî 786A

Kimisi ḡaldı ṡahîḡ'ü kimisi oldu sakim

Gel ey gönül ki bu nakṡ-i müzâdefe ḡılma

Sakimi terk ider ol kim nazarda oldu Selim

ṡıfât-ı resminin ḡayan bilür ki zât nedir

Hudûṡ-i nakṡını yayan bilür nigâr-ı kadim

Diyâr-ı hasret onuñ kim ṡapuña devr oldu

Maķâm-ı rif'âat onuñ kim ḡapunda oldu mukim

Diledi yana vaṡfi-i bun-i rahmetüni

Zebân-i ḡame onuñ lezzetinden oldu dü-nim

6.Diledi yaza: Diledi hamdi yaza E

Not: 727- 733'üncü beyitler farsçadır.

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fa'îlün

Lebinuñ safâdârı Kes-i rahik
Saçınuñ kevadârı mûsk-i hitam
Yüzün sürdigi cûn ayağını 'ars
Ana fark-ı kevvubi oldu makam

Behinşâh-i 'alem ol adem dūrūr
Ki oldu kapusunda anuñ gūlam
Umar cur'asından bu Hamdi tūrâb
Kaçan şunı Ahmed-i ahıbbâya zâm

Mefa'ülü Fa'iletü Mefa'ilü Fa'ilün

740.) - Kaddüñe ne revâdır eğer nâr-ven disem 798A

Kisun ki Hıta ola mûsk-i Hutem disem
'Âlem tãpiña gonca-dehan dirse nesne yok
Hısım itdügiñ nedir şanema anı ben dîsem
Deryâ dibinde her Şadefiñ Gusi cıñlaya
Dendân ider ane eğer dürr-i 'adem disem

Dur eyledün duruğ ile cennetden Ademi
Layik degil mi saña rakibi Ehrim disen
Firdevs içinde olmasa Hamdi Visal-i yar
Kavl-i hüsn ola aña dâr-i hazen disem

113

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

745. Bir melek tul'ata dün gece hem agûs oldum 803A
Gökde isterken âni yirde 'acab tûs oldum
Bir kadeh şundi baña la'l-i revân nûs ittim
Kendimi bulı'mazam öyleki bi-hûs oldum
Lutf idüb nâz-i 'itâb ile hitap eyliyecek
Sözin isitmeye basdan ayaga gûs oldum
Menzil-i Sâh-i zerrece gelmez gözime
Gerçi kim bende-i gûsu-yu benagûş oldum
Dilde ey Hamdi melal olsa olur dilde kelâl
Dâr-i huza anlıyalı 'âlemi hâmus o'dun

114

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

750. Gel ey Peri ki bugün 'azm-i sebze-zâr idelim 808A
Şarab-i köhne ile 'ays-i nev-bahâr idelüm
Binâ-yı 'ömri harâb itmeden hucum-i ecel
Esas-ı şohbet-i nevrûzi üstü var idelim
Acub cemende lebin gibi bâde-i gül-gûn

Bu şaklı fikri şacûñ gibi tarumar idelüm
Cü pir-i meygade kaldı şala-yı meyhâne
Ayağına virelüm varlığı nişar idelüm
Bu demde 'ârif olan mest-i câm olur Hamdi
Humarı olmiyanıñ adını hammâr idelüm

115

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

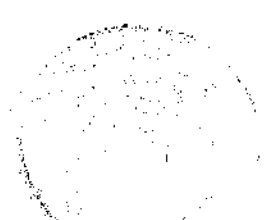
755. Ruzum-i saltanatda yine ibtida iderim 813A
Maḥalliñ icre senâ kendümi gedâ iderim
Kudret ehli olan Şufi ragmına saki
Mey ile hatırını sağarıñ Şafa iderim
Nigar-i meclisdir suziş ile sôz gibi
Nemâ idüp nişe 'aşık-ibi revâ iderim
Bu ~~beze~~ içinde gönül câr-ı pâre olmasa
Ben onuñ isimin hayvân-i carpa iderim
Dedikçe Hamdi lebin va'desi haberlerini
İlahi ağızına varsan deyü du'âlar iderim

Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün
(fâilâtün)

760. Gamiñi çane muğtenim bilürem 818A
Sensiz olan neşâtı gam bilürem

114-4. Virelüm: Varalım E

114-5. Olmiyanın: olmiyan E

Her ne dem kim dem ağlamaya gözüm
Ol demi ben dem ne-dem bilürem
Sebeb-i derdîñüm dimese baña kim
Derdinem cevrum kerem bilürem
Cürm-i kuy ile hasrım olanı
Âlem içinde muhterem bilürem
Kendüyi her kim ola tamam añar
Hamdi kemlerden âni kem bilürem

117

Mef'ûlû / Fâ'ilâtün / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

765 Kân ağlasın safağ haberi-i kerbelâ için 873
Matem libası giydi gece ol garra için
Merdüm oldur ki oldu siyâh pûş güz gibi
Nûr-u surur-i çeşmü dil-i muştafa

Gül-i tâc-dâr devr-i bahâr olsa tanı kim
Yırtar kabâyı mâtem-i Âl-i Abâ için
Ey dide göz yaşıyla şıvar kerbelâyı kim
Çekdi belâ Huseyn dili anda ma' için
Ebr irmedi o cânibe çün bi mecâl idi
Ağlamağ ile anda olan mâcera için

770. Hışm itse ra'd çalsa 'aceb mi bulutları 828A

115 3 aşık-i bi....i uşaki bi...E

116 dimese: dime E

Harem-i kayına harim olanı

Semâir-i berk-i hatıfla ol hata için
Ol dem bulutlar itmedi sir-âb tesneyi
Cem' olsalar ne fayda simde buka için
Düşmen nedir ki katline anuñ zafer bula
Pesşe'nedür ki perata anid-i hüme için
Bu menzîl-i fazâda velî ol kadar belâ
Edna bahâne oldu Şefa-yı beka için
Al-i Resûle Hamdi ihanet edenleri
Necm eyle seng-i lanetiñ ile Hüda için

118

Me'â'ilün / Fe'ilâtün / Me'â'ilün / Fe'ilün

735. Ger Semme ile tecelli kılub nikâbından 835A

Beni yakarsın oda gah gah ıkabından
Lebiñ sarabın umar tesne dil nebilesin kim
Alurse ağzına tızmar mayâsin abından
Handeng-i gamzelerin nişi baña nus oldu
Zelâî-ı 'azb içerem vad-i 'azabından
Hemişa dane-i kendim yerine 'ömr gibidir
Figân u nâneler ey carh asiyabından
Surur-i camisini 'öyle kıldı mest ü harab
Serabı fark idemezsin göñül serabından
780 Yüzün sürerse rikabiña eyman ola felek 848A
Seni yüzün düşürür vakt olan rikabından

1182 Serabından: Serabından E

Nigar zülfi hevasından cân vir ey Hamdi
Cihân-ı megam mu'atlar ola turâbıdan

119

Mef'ûlû / Fâilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

Mabeynimizde tâki görindi fırak u beyn
Kân ağlamak bu gözlerine oldu farz-i ayn
'Âlem elem olur bana 'aynım sen olmayan
Sensiz olursa bana ne varlık gerek ne 'aynı
Merd oldurur ki oynadı tecrübe verdini
Elden solub dü 'âlemi manend-i ka'be teyn

785. Mihrâb-ı ebruvâñun 'arz eyle şanem 843A

Makbul secde etmek için ehl-i kıbleteyn
Kem cû'ra ile Hamdiye bir keyf verdi 'ışk
Kim ân ü eyn görünmez aña *keyf-i keyfi onun*

120

Şeh-i Sehr-i mafehat olmuşsun
Mihr-i şubh-i şabaht olmuşsun

Çeşm ü ebruda 'ayn-i âfetdün
Kâmetiyle kıyâmet olmuşsun

120 2 Çeşmi ebruda: çeşm-i ebruda E

Zülf ile hal ü kadd ile ebru
Naks ile cânâ suret olmuştun

790. Ey vücudını mahviden 'âşık 848A

Var ile vay ne halvet olmuştun
'İşk ile ger mалаmet olduñsa
Hamdi gamdan selamet olmuştun

121

Mef'ûlû / Mefa'îlû / Mefâ'îlû / Fe'ûlûn

Ol gözleri uğrı ki uğurlandı gözümden
Ol benden ayak çekdi ben el çekdim özümden
Hasret odına öyle göyündirdi beni kim
Odlar saçılır 'alemde göynikli sözünmden
Başında karar eyliydi zülfi hevâsı
Gagret suyu kalmadı revân oldu yüzümden

795. Avare iken zülf-i hevasında olursan 853A

Müşkin ola her yel ki gezer kible tozumdan
Ol hattıla ruhsara ırağ oldu Hamdi
Seyrû Cemen ü ab-i revân çıktı gözümden

121. Seyrû Cemen: Seyr-i Cemen E

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Devr-i zülfi ñde harâb oldu gönül bidâddan 855A
Dâd elinden kim beni yâd eylemessin dâddan
Sim-i halisden yaradan kalbuni ki ey şanem
Kalbuni ya Râb nedendür eşlemiş eylemiş puladdan

Nakş-i Sirini giderdi Seng-i harâdan felek
Mümkün olmadı gidermek hatır-i Ferhadden
800. Âh kim âhum harâb itdi vücudum sehrini 858A
Ey nice mafmurlar virân ola ol bodeden
Dilberin cûn vaşlına irmek müyesser olmadı
Hamdi miskine ne hâşıl nele vü feryâddan

Mef'ûlû / Me-fâ'ilû / Me-fâ'ilû / Fe'ûlün

Cöz sünbülünü Rum diyâr-i Haşan olsun
Gül incü düşün sevkine 'âlem aden olsun
Ol yel ki eser kûyin tarafından
Cân userdi nice mürdeye şâg u gem olsun
Cân virir asılmağa gönül müskin önünde

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Devr-i zülfiñde harâb oldu gönül bidâddan 855A
Dâd elinden kim beni yâd eylemessin dâddan
Sim-i halisden yaradan kalbuni ki ey şanem
Kalbuni ya Râb nedendür eslemiş eylemiş puladdan

Naş-i Şirini giderdi Seng-i harâdan felek
Mümkün olmadı gidermek hatır-i Ferhadden
800. Âh kim âhum harâb itdi vücudum şehriñi 858A
Ey nice ma'murlar virân ola ol badeden
Dilberin cün vaşlına irmek müyesser olmadı
Hamdi miskine ne hâşıl nele vü feryâddan

Me'ûlû / Me'â'ilû / Me'â'ilû / Fe'ûlün

Cöz sünbülünü Rum diyâr-i Haşan olsun
Gül incü düşün sevkine 'âlem aden olsun
Ol yel ki eser küyîñ tarafından
Cân userdi nice mürdeye şâg u gem olsun
Cân virir asılmağa gönül müskin önünde

Beg boynına zülfün gibi miskin rasen olsun

805. Her kim simini sineme benzetmen olursa 863A

Aña yarasur taze semend kefen olsun

Yem-i denen-i yâr olalı dil-i Hamdi

Yog oldu bitüb yoğa bulanmak neden olsun

124

Me'ûlû / Me'â'îlû / Me'â'îlû / Fe'ûlûn

Hosbuy gelür hâlini ansun suhanundan

Ey dil koma bu habbe-i miski dehanünden

Ey şuret-i yâr ağılayacak çıkma gözünden

Bu çıktı deyu kasma önünde vatanünden

Âlemde günü derd ile ay-vay ile geccün

Cân meyvesi ye derd yeher kim zaķanünden

810. Şen perde-i candan görünür ilahi 868A

Nazik bedenün kim görünür pir heninden

Yok cân gönül bende şana vimege layık

Yok yine hemen bûse umarım dehemünden

Hamdi leb-i sevkinden ölürsen öpersun

Cân bûyin ala cümle melekler kefanünden

123-1. Rum diyar-ı Hatan olsun : Rum diyarı hotan olsun E

123-4. eser kuyun: eser lutfile kuyin E.

Cun u Serdi: can verdi E

125-4. Görinür ilahi: görünür nur-i ilahi E

125-5. Can gönül: can u gönül E

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün

Sun ey sâki mey-i baki yine câm-i tecdliden
Anuñ bir cür'ası yegdir baña bin zühd ü takvâdan
Ben ol zerk ehline 'akım ki zühdin 'aridü halka
Keser yenini vü koğmez elini hubb-i dünyâdan

815. Zehi lutf ehli dilber kim bu viran gönlüme 872A

Le-dem

Teselliler 'ıyan eyler temâşa-yı tecelliden
Sehâ 'ışkın koyub nefsi hevasın istayen senden
Niyâzından piyâz ister uşanub menn-i selvâdan
Belâ-yı işkile ol kim 'ukubetler çeküb tırmıs
Ne korhun oña ey Hamdi 'ıkab-i dar-i 'ukbâden

Mefa'îlün / Mefa'îlün / Fa'ûlün

O kim nus itdi 'ışkın serbetinden
Yuva kaldı vücudın serbetinden
Yüzi oğ olsun onuñ kim beridir
Kara göñüllü Şufi şohbetinden

820. Nevar da'va-yı gıybet kalsa Şufi 877A

Bilürim halin anuñ gıybetinden
Cihânın Padişahı ol kişidir
Ki fariğ oldu mu'ü milketinden
Felek Hamdiye bir serbet içürdi
Ki bir zor oldu cümle lezzetinden

Felek Hamdiye bir serbet icerdi
Ki bi-zâr oldu cümle lezzetinden

CXXVII

Mef'ûlû / Fâ'ilâtû / Mefâ'îlû / Fâ'ilûn
()

Ol peri güzeller ağzından ider mi bahânesin
Hos devr ile geçürdi zamâne piyalesin

Nağs-i zamana bağlasa zühre teranesin
Pür söz iderdi saz ile taziyanesin

825. Meyl ide nevcivandır ok ata deyu gönül 882A

Nağs itdi hûn-i surhle ta'lim hânesin

Dyle harışdır esigine bu dide kim
Bir çare bulsa yine düşürmezdi dânesin

Göricek itün izini vay kim sevindi dil
Muflis bes akça buldı bir arada sanasın

Hamdiye dost kapusu cân aña ey gönül
Sende getürme ortaya bu oda yanasın

CXXVIII

Mef'ûlû/Mefâ'îlû/Mefâ'îlû/Fa'ûlun
()

Hürem o gönîl ki geçe 'âlem hevesinden
Hoş-dem sürer ol tûfi ki uçdı kafesinden

830. . Bigâne birincin yine kim renc ü belâdır 887A

Cân kuvvetidir ayrılma nâlilin'adesinden

'Akıl yetürür menziline Ruḥı süvârin
Ânı bilür âhır düşürdür feresinden

Dildara kaçan ire kaçan cevri ü cefâdan
Nurâ ire mi inmeyen aymen kâbesinden

Balına tama' bir ma'ni banmadı dehrün
Ey Hamdi o kim kacdı belâ-yı mekesinden

CXXVII

1 Ol peri güzeller agzından: Üper güzeller agzın E./
zamane piyalesin: piyale zamanesin E.
4 danesin : biir danesin E.

CXXIX

Me^hfâ'îlün / Me^hfâ'îlün / Fe^h'ûlün
()

Naşibi olmayan sevk-i ezeldin
Kaçan hazz ile sîi'rü gazelden

835. Nigâristan-i Cini batıl oldu 892A

Nigârün Hakk yüzi nakşın yazaldan

Güzelden ol kadar çekdüm cefâyı
Ki çıkdı ağlamağile göz elden

Meşâm-i 'alemi kıldı mu'attar
Seher yili saçun 'akdan çözelden

Dirîğa " 31 38 mihnetimîş
Saña ey Hamdi kismet lem yezelden

CXXVIII

3 yetürür : yetur E.

CXXIX

3 cekdüm : gördüm E.

CXXX

Mef'ûlû/Fâ'ilâtü/Mefâ'ilü/Fa'ilün
()

Gitdi nigâr ü kaldı baña yadigâr hüzn

İttdi karâr ü itdi beni bi kâra hüzn

840. Zülf-i ruḥından ayrılalı gâm-gusâr ımın 897A

Oldı havâle cânâ leyli ü nehâr hüzn

Cân mulkini ḥarâba virirse 'âcebmidür

Dil sehrine çun oldı bugün sehr-i yâr hüzn

Becrinde sanma rahât olub bir nefes gülem

Ansız cihânda eylemisim ihtiyâr hüzn

Divâne olma sîrûni divâna defter it

Ey ḥamdî gerçî kıldı seni târ-mâr hüzn

CXXXI

Mef'ûlû/Mefâ'ilü/Mefâ'ilü/Fa'ilün
()

Sensiz nicedir tende buran iste bilürsin

Ten nice kalur gitse revân iste bilürsin

845. 'Ussağa iken cevri ü cefâ eyleme ey dost 902A

Kalmaz kişîye devr-i zamân iste bilürsin

Ben teşneye zulmeylemesün la'lüne ney de
Anuñla nedir 'ahd-i nihan iste bilürsin

CXXX

2 zülf-i ruhundan : zülfü ruhundan E.

5 divana defter : divan ü defter E.

inletme beni rahmidüben halime ey dost
Âhümle yanan cümle cihân iste bilürsin

Aldanma iken 'ömr-i baharına iy Hamdi
Bir gün irişür bâd-i hazân iste bilürsin

CXXXII

Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün
()

Cün olmaz vaşluna çare gidelüm bari şeründen
Kâphundan oldum avare gidelüm bari sehründen

850. Göñül sensiz müşevveşdir yanar bağı pür atesdir 907A

Cu sabrolmaz sefer hoşdur gidelum bari sehründen

Saçun bâdile yâr oldı anuñcün târ-mâr oldı

Dil andan bi karar oldı gidelum bari sehründen

İcüb kanumızı kandıñ bizi yüz döndürür şandin
Cünañır bizden uşandin gidelim bari sehrüñden

Düşürdüñ bizi bir bende ki düşmanlar kılur hände
Terahhüm yogımiş sende gidelum bari sehrüñden

Yazarken hüsnünü hoster kılurken medhiñi defter
Bizi reddettün ey dilber gidelüm bari sehrüñden

855. Görelden ol semensâyı bu Hamdi olmdı rüsvayı 912A
Çekince buñca gavğayı gidelüm bari sehrüñden

CXXXII

7 Görelden ol.. : Görelden sen E.

CXXXII

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün
()

Ben ğaribi nola ey dost eger yâd idesin
Bend-i ğamdan bu esir olmuşu azâd idesin

Hüsnüne ğurre olup 'âşıkâ cevır itme iken
Birgün ola ki benüm sözümü yâd idesin

Leb-i Şirinüñi bu lutf ile 'arz eylersin
Ey nice 'âşık-ı biçâreyi Ferhad idesin

Yar-i gülçehre ile 'ays ü bahar ile gönül
Niçe bir dardile bülbül gibi feryâd idesin

860. Pir zâde saña ol dem denilür Hamdi 917A
Ki bu azâdeliğin Hakk yolına zâd idesin

CXXXIV

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün
()

Hırş-i vuslat düşürür firkate 'ussakı kamu
Hoş demişler ki tama' olmasa olmazdı tamu

Zulfuñ öldürdü beni la'lüñi nuş eyler iken
Gerçi dirlerdi yılan sokmaz içerken kişi su

Dost didarını cân gözüyle görelî dil
Bi karar oldu akar su gibi her suy-besu

'Cin-i gisu-yinigârîñ seferinden gelecek
Semme-i bu-ıyı Emeviydi sabâsından o mu

865. Şufiye Hamdi yarasurdu siyah - pus olmak 922A
Kahr ile nefsin idinseydi gulam-i hindu

CXXXV

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün
(.)

Görmek için gün yüzünü ru-be-ru
Geşt idüb etrafı gezer ku-be-ku

Kılca miyanundan eser bulmazem
Ararısam varı yoğı mû-be-mû

Görmedi serv ol kadd-i dilcu gibi
Şu gibi bu gönlüm akub şu-be-şu

Âleme bahş etdi şaba bûyını
Virdi yile bilmedi bu bûyı bu

870. Def gibi Hamdi tehi dil olan 927A
Ham-dem olur yerile hem rû-be-rû

CXXXVI

CXXXV

5 gibi namdi : gibi ey Hamdi E.

CXXXVII

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün
()

'Aceb mi dağ kosa laleler ciger Üzre
Felak biturdigi cun bârı verd-i ter Üzre

Şafâ-yı hâdesin bakma sem'in ey gâfil
Gel ağladığını gör od yakılssa ser Üzre

Belâ nisânesi 'asık yüzinde hoş yarasur
Nita ki sike-i sahi yazılssa sor Üzre

'Aceb mi peyreheni cāk olsa ol sânem
Ki dikmesini anuñ dökme bir kemer Üzre

885. Hayât-i fanyide rahat gözetme ey Hamdi 942A

'Kişi ne denlü huzureyliye sefer Üzre -

Not: 871 - 880'inci beyitler farsçadır.

CXXXVIII

Mef'ûlû / Mefâ'ilû / Mefâ'ilû / Fe'ûlû
()

Bitmez leb-i yâkâtı gibi kanlar içinde
Yokdur şeker ağzı gibi dükkanlar içinde

Bu gül gibi açılmadı gül-zâr arasında
Ol serv gibi bilmedi bostânlar içinde

Gözüm yaşı ile cigerim kanı uyusdı
Vardı yoluna dudi yanar kanlar içinde

Yusuf gibi kim câh-i belâ kahır çekerse
Tartılırsa nola la'l ile mizanlar içinde

CXXXVII

3 ser : zer E.

CXXXVIII

3 yanar : yatur E.

890. 'İskîñ odı gökden inicek yanmağa ey dost 947A

Hamdiyi kabul eyledi kurbânlar içinde

CXXXIX

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün
()

İt rakibi nice bir bağıyasın her yerine
Bldür ey gâzi demidir anı kafir yerine

Her gönül ta'iri kim 'ışk hevâsiyle uçar
Nola ger ferr-i sa'adet bitüre cer yerine

Buse cerr eyliyecek suhte dil dilberden

Dedi " *نهی* " fem-i kavme beni cerr yerine

Çün zer u sim ile biter didiler cümle murâd

Varayın yâre yüzüm alub ele zer yerine

895. Bir cemâl ile göründe baña ol dilber kim 952A

Dahi sevkinden oturmaz bu dil ü bar yerine

CXL

Mefâ'ilü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün
()

Ta'n itme sufi baña gam-i yârem üstüne

Sevdâyı 'asıķım ko meni kârım üstüne

5 yanmaga : yakmaga E.

CXXXIX

2 hevasiyle : hevasında E.

Cân haste düşdi kanı nesim-i diyâr-i yâr

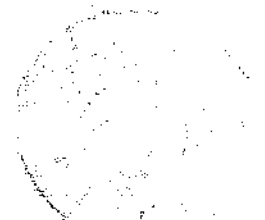
'İsa gibi nefes ide bimârım üstüne

Gördü yüz urdum ağılayı divâne didi

Zer yarasur ki zâr ola didarım üstüne

'Ahdim budur ki gamzesi üstünde cân virem

'Ahdim şımazam ölürem ikrarım üstüne

900. Her gice cân sipendin işiginde yakaram 957A

Yavuz güz imesün deyü dildarüm üstüne

Hamdi mu'mealem olıcak yâr ile nihan

Cânında istemem gele bâzârüm üstüne

CXLI

Mefâ'îlû / Mefâ'îlû / Mefâ'îlû / Fâ'îlûn
()

Hüsnüñ beni gark eyliyeli nur u ziyaya

Kalmadı ta kim şamu seher mihr ile aya

Sünbül saçuna nisbet ider buyını 'anber

Kanı kordı müşk-i Hıtanun bu Hıtaya

Gamzeñ baña kasd itse rakib araya düşer

Kan ola ki girdi o şeytan cun araya

905. Tali'lü gönüldür irişen zülfine yârın 963A

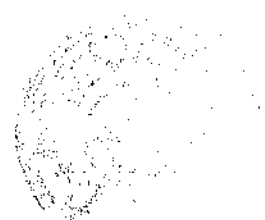
Zi-murg-ı sa'adet ki kona burc-i humâya

CXLI

1 ziyaya : safaya E.

Teğrıldı ruh-i yâre gönül muhtarib iken

Benzetsem anı rast ola kible numâya

Didârına mâil olımaz zulf-i hiçabı
Gün gündür eger girse dahî kara 'abâya

Hamdiye sögüp gayra nuvâzîşler ider dost
Zi-ni'met anuñ kim irişe has-ı du'âya

CXLII

Müfte'ilün / Müfte'ilün / Fâ'ilün
()

Gül haberi geldi meger bûlbûle
Toldı cihân velvele'-i gullgüle

910. Gus ide mi bûlbûlîous itmeyen 967A
Dilber-i gül-cehre ile bûlbûle

Baline dykündüg içün dilberuñ
Ger dökülürse yeridur fûlfûle

Hamdi figân eyleyse ol gül güler
Ağlasa bûlbûl yarasur gül güle

Şohbet-i gül kısmet-i har olalı
Nâle naşib oldı hemen bûlbûle

CXLIII

Fe'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün
()

Kim Zeliha gibi 'ışkile kıyar ma meleke
Malke olsa nola Yusuf gibi ziba meleke

915. Ol peri lûtsu bahâra o kadar buldı rûsuh 972A
Olmadı o mülke daği odenlü meleke

Sensin ol nurına mehtâb-i cemâluñ 'aksi
Güneş oldu dūsüb ayine-i cirm-i felege

Kir getürdi yüzine öyküneli alnuna ay
Bi edeb olanın olsa nodayüzinde leke

Ağzuma gelmedi cân piş-i kesik dir
Dil kaçan layık olsa Hamdi o şah-i mülke

CXLIV

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün
()

Gönlümi aldı lebin kaçd eyledi cân üstüne
Vay ne hunidir ki kan itmek diler kan üstüne

920. Hükâm-i cân isterisen benden ey sah-i cemâl
Yolına bir cân nedir cân virem cân üstüne

Sineme geldikçe gamzen tiri cânâ korkaram
Münkesir ola idüb peykân peykân üstüne

Cism-i mercân cân bulub yâkut ola kût-i revân
Düese 'aksi la'lünün yâkut u mercân üstüne

CXLIII

4 yuzinde : alnında E.

Ceşmiyle Hamdinün başı hoş olmazdı meger
Suret-i dilber yazılmasa bu giryân üstüne

CXLV

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün
()

Bir gazel nazm eyledim mâh-i nigarun üstine
Görse zuhre bağlar anun nakş-i rengin üstine

925

Didi al 'ışkım hevâsını didimbaş üzre hoş
Didi yaz nakşım didim çeşm-i cihân bın üstine

Kâfir olduğına ol bidad zülfü dilberün

Dalıdır " dir. bu kim komuşdur pâyini din üstüne

Dykünmez fakr-ı yâr üstünde müşkin-percem

Çıkça eyvan-ı Habeş eyvân-ı simin üstüne

Dilberün zülfü perisân hali üzre güya

Hâ-i hayretdir ki düsmüs Hamdi miskin üstüne

CXLV

3, 4, 5 yalnız 1 nüshasında vardır.

YALNIZ "E" NÜSHASINDA GÖRÜLENLER

CXLVI

Mef'ûlû / Fâ'ilâtü / Mef'ûlû / Fâ'ilâtü
()

Bu kadd ü kâmetiyle gelse tapuñ kıyâma

Her kim görürse ider *kad kâmeti kıyâma*

930. Kevşer lebun şıfatı lezzet de ol kadardır

Kim ne-seker olubdur yazarken ânı hâme

Bezmuñde mest olanlar câk itdi câmesini
Câna meger cemâlun 'aksın düşendi câme

Der tavk u efsen ile 'arif olursa şûfi
Simürğ-i 'âlemimis her hüdhüd ü humame

Vuşlat kapısı fethini Hamdi tapundan umar
Devlet hamise sahim begden olur gulâme

CXLVII

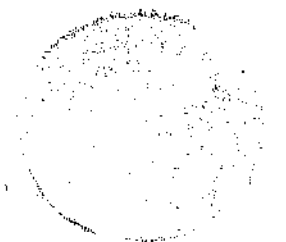
Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün
()

Nar-i 'ışkınla kabâb oldu gönül döne döne
Çeşm-i mestanle harâb oldu gönül döne döne

935. Beni korkutan cefâ bahrini cûsa get getürüb
Ki bu deryâde nabâb oldu gönül döne döne

Âteş-i cevrine devrin nola sabreyler isem
Yanub odlara turâb oldu gönül döne döne

Seni yakmak dileyüb yapda rakibin evini
Felegün içi harâb oldu gönül döne döne

Hamdi ol gonca lebîñ âb-ı hayâtın iceli
Hızır-ves şeyb u sebâb oldu gönül döne döne

CXLVIII

Mef'ûlû/Mefâ'îlû/Mefâ'îlû/Fa'ûlûn
()

Qaddûn 'âlemi göstereli peyker-i fitne
Cân kisverini gâret ider lesker-i fitne

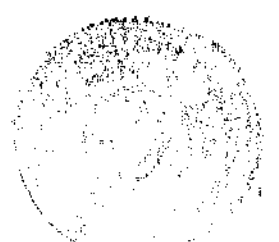
940. Ma'mur ideli bağ-i cemâli yed-i kudret
Bit ürmedi qaddûn gibi bir 'ar'ar-i fitne

'Ara it yüzini siyâhat-i cemâli okusunlar
Cöz zülfinikim serh olına defter-i fitne

Her halka-i zülfinde ruhın görse müneccim
Bu devr içinde görünür ahter-i fitne

Ham kılmışdı qaddûmi çenber gibi zülfin
Olmamışdı çarha dağı çenber-i fitne

Cün fitne imiş 'âleme güftâr-ı muhabbet
Açma dehanûn Hamdi yapılsun der-i fitne

CXLIX

Mef'ûlû / Fâ'ilâtû / Mefâ'ilû / Fâ'ilûn
()

945. Vardı elüm irişmedi ol ser ü kâmete
Eyvah nidem ki kaldı bu hasret kıyamete

Etsün katil-i gamzesine naz-i bi hisâb
Zira hisâb yokdurur ehl-i şehâdete

Ba'yile vasl-i yara kimesne irişmedi
Tali' gerek ki talib ola ire devlete

Bir kılı mâni kırka yarub kılşa kıl kalem
Yazmaz meyanı nakşını tahsin bu diğkate

Gerdi nigar ü Hamdi izine yüzün sürer
'Omri geçe irişemeye bu denlû devlete

CL

Fâ'ilâtûn / Fâ'ilâtûn / Fâ'ilûn
()

950. Ey gönûl cân vir yine cânanuna
Derde düs kim iresin dermanuna

Didim ey dilber lebüne tesneyim

Didi miskin susadın mı kanuna

Ömrümin tomarını dürdüm seha

Yazılınca teftâr-i divânuna

Kâmeti cevgan olur aşık-larun

Top olunca başları meydânuna

Vaktidir Hamdi yakasın cāk ide

Çünki irişmez eli damanuna

CLI

$\frac{Mef'ûlû}{(} / \frac{Mefâ'ilû}{) / \frac{Mefâ'ilû}{) / \frac{Fe'ûlûn}{)}$

955. Hecründe beni eyle hâzin eyledi ey sâh
Hâlûmi görüp kûyîñ iti didi ki veh-vâh

Pür havf ü butardır didiler aşk yolını

"Azm eyledim ol yola "

Gerçi ki rakib aḥuma nâzır degil amma

Tir olur anuñ cânına aḥır elif-i âh

Başun ele alub didim ey dilber-i ḥun-riz

"

"

Umar ki şacun darına Hailac ola Hamdi
Bahtı oña sayed niteki kıssa'-i culah

CLII

Mef'ûlû / Mefâ'ilû / Mefâ'ilû / Fâ'ilûn
()

960.

Öldüm de dirse bakma rakibin fiğanına
Kalb ölüsidür degmez ölüsi ~~şavân~~ına

Peykânlaruñ ey gamze okı şihhat-i abdır
Şun el şudan bu hastelerün girme kanına

Yârı yanına 'âşık olan kanda irişür
Kurban ide özüm meger aniñ kemânına

Fâni meta'a virme gönül nakdini
Bazar olur ki işşısı degmez ziyânına

Ger mülkü olsa 'anu gönül Hamdi mi' kinin
Vakf eyleridi anları yâr asitânına

CLIII

Fa' ilâtün / Me fâ' ilün / Fe' ilün
()

965. Virelüm zühdü bâdebâdeyile
İcelüm bir 'ızarı şadeyile

Ey peri ruhlarındaki halün
Sanları mat ider piyadeyile

Rûsen eyler cihânı mâh-ı münir
Nihr-i hüsnünden istifâdeyile

Zülf-i dilber fütade olduğün
Başı hoşdur dil-i fütadeyile

Hamdi kanın helâl sandı rakib
Ben nidem ol haramzâdeyile

CLIV

Me f' ûlû / Fâ' ilâtû / Me fâ' ilû / Fâ' ilün
()

970. Ol gün ki nazın eyleme dilber hisabile
Rûz-i hisâb olur bana ol gün 'azâbile

Yüzine karşı gün nice davâ-yı hüsn ider
Zerre kaçan mukâbil ola âf-tâbile

Dilber kenara gelse karar eylemez gider
İyvah nidem ki gitti 'ömrüm sitâbile

Ahum isitse muhtarib olub kaçar rakib
Recm eylerem meger o recmi sehâbile

Hamdi cihânda kalbünü ol dil-rubâya vir
Kim hüsnî zâil olmaz anun inqılâbile

CLV

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün
()

975. Göñlümi bend itdi uydı gamze-i gammazuna
Heyde hey zulm itmesün zülf-i kemed endâzuna

Dilbare ol serv-i kâmet sun ki erbâb-ı nazar
Meyve-i rahat okurlar sive ile nazuña

Ah-i sinemden 'ızarun asûmâniler düzüp
Yakdı mâhi mihr ile tahsîn ol âtes-bazuña

Sineme sazuñ teşebbüh eylemiş muṭrib senün
Güşmâl itmek anıcün lâyıķ oldu sazuña

Hamdiyâ gûlsende medh itsen dehân-i dilberi
Ağız açub goncalar hayran olur avâzene

CLVI

Mef'ûlû / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün
()

980. Zulfûn ki âf tâba hicâb itdi ebrile
Gam zulmetinde câna 'azâb itdi cebrile

'Onnâb-i leblerûn var iken ey tabib-i cân
itme 'ilac hastelere acı şabrile

Hem şöhbet oldı yine rakibile ol şanem
İmanı olsa hem-nefes olmazdı kibrile

Hamdi cihânda ehl-i basiret olanlara
Şahib-i saray bir görünür ehl-i kabrile

CLVII

Mef'ûlû / Mefa'ilü / Mefâ'ilü / Fâ'ülün
()

Haşıyyet-i 'ışkı bilemez kimse kemâhi
Maḥıyyet-i mâyı bilemez niteki mâhi

985. Fettâh-i ezel 'ışk-ı ebeddir kim ezelde
Hare itdi acub 'âleme gencine-i şâhı

'İşk oldu sebep mazhâr-i esyaya zühur
'İşkile bulur her ki bulur zât-i ilâhı

Kessâf ile keşf olmadı esrâr-i muhabbet
Tevzihiye izâh idemez kimse bu râhı

Ya Râbb ne 'âceb perdededir na'mesii işkın
Kim sevki anuñ raksa koyar mihr ile mâhı

Husniyle budur güler açan sahn-i cemende
Lutfiyle budur tâze kılan cümle giyâhı

990. Dağ-ı cigerüm lâle gibi zâhir olubdur
'İşkiyle yile vireli tâcı vü kulâhı

'Aşık ki anuñ dilberi 'ışk-ı ebedidir
Şevkine zevâl irmez vü zevkine tenahi

Cin 'ışkı bilen 'aşıkı maşuk okumuşdur
Bu Hamdiye gayrettir ide gayra nigâhı

CLVIII

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

Bu cîh ki gûsına girmez ulularun nefesi
Dî'asatûn yeridür mihnet ü belâ kafesi

Bu kîr kulâğına asmâdı pend-i gevherini
Başlası neynına anuñ yarasa har ceresi

335. Çarhı belânete binse 'aceb mi dur olse kim
Nere Lâ'zurun anı sa'adetun feresi

Hasâre kulzumunun tûrfâdır temevvücü kim
Bîzarları yere urub getürdi hâr u hissi

Bu nala vakıf olan bu zamânda ey Hamdi
Çok rûzer sözünü belki çıkmaz oldu sesi

CLIX

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

Tecelli itme dilber cemâlûmi ki gâhi
Kasarcı 'alemi odlara 'aşığın anı

Dihâtı bahr-i tecelli muhîtidir cümle
Bîrah veli bilemez mâyı nitekim mâhı

1000. Su gibi sürücü bi karar olan 'âsık
Ki ka'f'asını muhit idüb ola agâhı

O cân kim oldı belâsı yolına hasa ki
Muhi'ta irse 'aceb mi vücudının kânı

Zira'at nühâsını iksir-i 'ışk ile Hamdi
Ki la'ik ola aña vaz'-i sikke-i sâhi

CLX

Mef'ûlû / Fa'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün
()

"ثاقب شیر صحنی زین اربعین و نی
پیرا شتر این مرقع الودہ رنگ و می"

Şubhûn nesim-i murdeleri zinde itmekde
İsa gibi seyâhata başladı hay be hay

1005. "خون بلا برین عشاق تا بحیر
"داغ جفا سپرد عشاق تا بحی
CLXI

Not: 1006-10124inci beyitler farsçadır.

Mef'ûlû / Fa'ilâtün / Mefâ'ilü / Fâ'ilün
()

'Alem içinde olmasa ölmek elemi
Sürmek olurdu zevk ü şafâyile demleri

Nar-i cefâsı mur gibi çok zamanenün
Anka gibi bulunmaz egerci keremleri

1015. Sadis-i bi karar ise dehrün kayırma kim
Sabit degildürür ferhi gibi gamları

Aldanma 'izzetine cihânun ki 'akıbet
Hor u hakir itdi nice muhteremleri

Mercâna kim şafâyile serbet şuna felek
Ahr anâ cink cink icirdi siemleri

Devrân elinden ah-i figan eylemek dūrūr
Sam ü seherde bûlbûl-i ceyda nagamları

Devr-i baharun ağladığıdır fettan için
Her gice gül yüzine düşen jale nemleri

1020. Mağrur olma şaltanat-i bi sebata kim
Hak oldu 'ameymlediler nice cemleri

Seng eyledi zamâne nice Husrevin tenin
La'l oldu minnetiyle olan bagrı demleri

Guşında la'l olduğu Husrevlik budur
Yâd ideler o demleri olsa sitemleri

Kıla nazar taravet-i dünyaya Hamdi kim
Virdi felek yile nice Bâğ-i iremleri

CLXIII

Mefâ'ilün/Fe'ilâtün/Mefâ'ilün/Fe'ilün
()

Görürse ka'be yüzün cāk ide câmesini
Fiğan ü nâle ürküde hamamesini

1025... Cemâli vaz'ını bulmaz o mihr-i zerpûşın
Düzüb bozarsa ne denlû kamer 'imamesini

Halîf ire dimesem dildeki sihrlerden
Yürece sokmak olurdu dost nâmesini

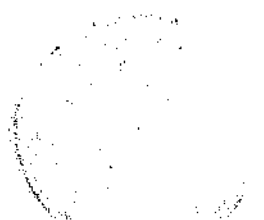
Nesim yolına kurban olurdu ahu-yı müşğ
İletse cebinine nigârûñ semim-i samesini

Nizâm-i nazmunı ey Hamdî katibi görse
Düşüre mest olub cârı gibi hâmesini

CLXIV

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün
()

Sidre kıddi üzre yarun müntehadır perçemi
Guya gene üzre yatur ejdehadır perçemi

1030. Hâli gibi nice miskin saysinde hoş gice
Ferr-i 'asîk arturur perr-i hümadır perçemi

Hüsn-i Bağdadında yâr oldu hâlifine hılâf
Bu 'âlametür ki 'Abbas-i liva dır perçemi

Uzadır ta'na zebânın sidrenün tavâsına
Narun tutışi demek ne revâdır perçemi

Ostüvanuñ hañtı ka'be üzredir dimiş hakim
Hastıdır yâr üzre hañt-i istivâdır perçemi

Hamdî Musanın yed-i Beyza siyemdir hüsa-iyar
Andaki ejder görünür ki 'Aşadır perçemi

CLXV

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün
()

1035. Kemân-i şiveden atdıķca navek-i nâzı
Nişana sinemi kıl cânuñ içün ey gâzi

Gönül kebuteri ahum hevesiyle urar
'Aceb mi evc-i felekden giçersepervası

Düşürmeyince terâzu-yı 'aklı uyanmaz
Ne tarafadır resen-i zülf-i dost-canbâzı

Kemâl-i 'ışkile bakmasa dide-i Maḥmud
Teferrûc idemezdi cemâl-i Ayâzı

Belasıza eser itmez figânı Ḥamdi'nin
Guraba hoş mı gelür bûlbûlün ser-ayâzı

CLXVI

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün
()

1040. Ne benefse bulınır ol zülf-i 'anber-bu gibi
Ne cemende serv olur ol kâmet-ı dil ed gibi

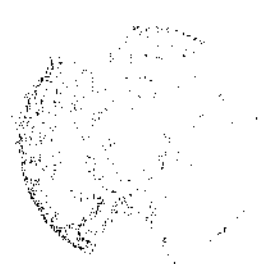
Bos yaraşmışdır ol aķ yüz üzre bu zülf-i siyah
Şan serir-i 'aç üstünde şeh-i Hindu gibi

Leblerün balın 'adüvler nûş iderken dostum
Ne beladır kim baña gâmlar üşer aru gibi

Surinür maḥbub-i zülfine güzâr itse şabâ
Bublar görse sürünmek aña eski bu gibi

Her ki yapılmak dilerun işigine dilberun
Bir ayağ üstüne tırşun ḥıgmete kapu gibi

1045. Ben kime kim hem-dem olduysa heva-yı zülf-i dost
Kaldı bir kuru deride saka-i ahu gibi

Hamdi cismin hâk idince gerdî-i âtes-mizâc
Yüzün üstine heva yolında sürün şu gibi

CLXVII

Mefâ'ilü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün
()

Reng-i gâm cihândan eger alursa dilberi
Levn-i veche yazardı nakşın dilberi

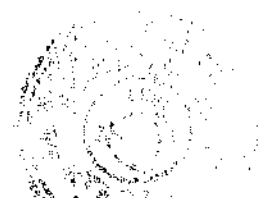
Her 'aşîkîn kî vücudı kurbân-i 'îşk ola
Ânâ hilâl-i 'îyd olur yarı hânceri

Qaddüne serv gibi sinavber baş egmedi
Bu anra sehr oğlanındır ol yaban eri

1050. Zülf-i nigâra el uzadaldan şabâ yili
'Âlem içinde kalmadı bir turarak yiri

Müşgin saçına nâme'i cin kandan öykünür
Bu taze tar benefsedir ol bir kuru deri

Pend itme va'iz o dile Göynüklü Hamdi'ye
Korkutma hevl-i âtesile bu semenderi

CLXVIII

Mef'ûlû/Fâ'ilâtû/Mefâ'ilû/Fâ'ilûn
()

Her dil ki sevdi sen şanem-i sim-i saîdi
Yarı sa'âdet oldu vü devlet müsa'idi

Da'vasının sübutına hâcet değil sühud
Ol 'aşığın ki sencileyin ola şahidi

1055. Eyvah nidem ki nâme-i sevkim haberleri
Kaşd eyledi ki oda yaka cümle kaşdı

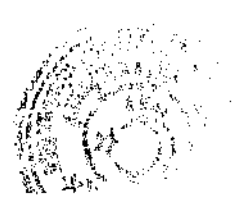
La'lûn şarâbı sevkine sâd âferin kim ol
Mestâne na'ra eyledi evrad-i zahidi

Ey Hamdi cün şalâh değil mucib-i felah
Câm-i meyal elüne ko bu fikr-i faşidi

CLXIX

Fâ'ilâtûn/Fâ'ilâtûn/Fâ'ilâtûn/Fâ'ilûn
()

Her ki doldurdu mey-i 'ışkile elil şişesini
Mest olub viridi yile 'âlemin endişesini

Cuy-i 'ışkile fiğan idici dolab eyledi

Ol dirah̃te ki ura dost gâmi şisesini

1060. Sûfi sen serve sücüd itmese tanrı şanema
Büt idükdür özine zerķ u riya şisesini

Her ki 'âlemede anuñ san'atı dilber gâmidir
Unudur cümle muradı yanılır pişesini

Nâm u nâmusu belâ bildi cü Hamdi özine
Seng-i 'ışkile şıdı gaayretinüñ şisesini

CLXX

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mef'â'îlü / Fâ'ilün
()

Zülfün hevası depremeli bâd-i sahtını

Yillere virdi niçelerün tâcu tahtını

Didim lebini sorar iken kametin nedir

Didi ki ye yemişini şorma dirah̃tını

1065. 'İşki tariki tacirinün ışıısı budur
Cesme-i haramisine vire gönül rahtını

Germ olub âh-i serv ile niden dil giçer

Gör zerķ u hile şufi seng-i ruy sahtını

Hamdi anuñ ki genc-i huzur oldu meskeni
Nider zamane sehlerinin genc ü bahtını

CLXXI

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün
()

O kim yusuf gibi çekdi belâ-yı câh-i Ken'anı
Yeridir ger ola Mısrın 'azizi belki şulţanı

Zehi 'asık ki ma'sukı yoluna mur olam deyü
Heva yiline virmişdir nice taht-i Süleymânı

1070. Nigâra taze la'lünü Huda lütfiyle ter tutsun
Revân oldukça 'âlemde şehid-i gamzenun kanı

'Aceb zülfin çelipası ne suretten görünür kim
Perişan itdi sevdası huzur-i pir-i şun'anı

Düşürmüşdür zenahtâna gönül siyahını cəşmün
Gari biñ gözi bağlıdır ne bilsen câh-i mihmânı

Begenmez tig-i gamzenden gönül agzına canum der
Gör ol miskini havf itmez megen kim yokdurur canı

Bemise naqsını mimin gönülde hırz ıder Hamdi
Meger banzotti bunu dil dehân-i dilbere anı

CLXXII

Mef'ûlû / Fâ'ilâtû / Me-fâ'ilû / Fâ'ilün
()

1075. Şufî ^{acab mi} 'sabeami bilmezse sayrın sefâsını

Şafi mey ile pâk idemez sine pasını

'Ârif gerek eser kıla asar-î nevbahâr

'Asîk gerek ki anlaya bûlbûl nidâsını

Bâd-î sabâ meger haber-î dil-gûşa virir

Kim gönca çok ider feraından yakasını

Derya dilin bilen göricek yasmı bilür

Şahra-yı gâmda gözlerimin macerâsını

Merg-î ümidi Hamdi yile virmez mi ki dost

Bir dem ola ki yâd ide ben bi nevâsını

CLXXIII

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün
()

1080. Gözlerin kana sitab- itdügi ya Râbb niye ki

Öldürün bana 'itab itmügi ya Râbb niye ki

Buz-î vasla iricek 'asîk-î biçâre nesim

Günese enri hi câb itdügi ya Râbb niye ki

Ray-i lutfiñla gelüb gönümi ma'mur kılan
Dest-i cevriyle harâb itdügi ya Râbb niye ki

Bülbüli gülşen-i kûyında mukim eylesesun
Menzilin cây-ı azab itdügi Râbb niye ki

Bi hisâb eyler iken lutfını ağıyara habib
Baña cevriñi hisâb itdügi ya Râbb niye ki

1085. Yâr-nûş eylese ağıyâr ile ey Hamdi sarâb
Dil-i şussakı kebâb itdügi ya Râbb niye ki

CLXXIV

$$\frac{Fa'ilâtün}{(\quad)} \frac{Fa'ilâtün}{\quad} \frac{Fa'ilâtün}{\quad} \frac{Fa'ilün}{\quad}$$

Câm-i vahdet cur'asından her ki hüsyâr olmadı
Fariğ oldu kayd-i kaşretten girişâr olmadı

Tac ü devlet hil'at-ı izzet o tecrid ehline
Kim dilinde rağbet-i diba vü detar olmadı

'ilm-i resmi sübhesinden ma'rifet bulmaz kişi
Merd-i taḥkik öldürür kim ehl-i pinder olmadı

Secde-i sehville girdi ol kişinin ömrü kim
Tak-i mihrâbı anuñ ebru-yı dilder olmadı

1090. Şehr içinde hoşdurur derdile ger bed-nem olan
Var mı bir 'aşık ki ol rûsva-yı bazar olmadı

Kuyîna 'azm idenün sensin muradı ey şanem
Hâce-i didâr idenun maksudı divâr olmadı

Hamdiye ta'n itme ey zahid beva-yı 'iskile
Kim anuñ yâri riya babında zunnar olmadı

CLXXV

Mef'ûlû / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün
()

Çavuş-i bağ-i Kudsîmîs adem dedikleri
Dam-ı belâyımîs aña 'âlem dedikleri

Seyreylesem cihânı bir eser bulunmaya
Ahundan özge munis-i hem-dem dedikleri

1095. Dilbar cemâlî şevkiyile cân virenlere
Cennet olursa tañ mı cehennem dedikleri

Bu çeşme ü kadd-i zülfü dehâniyle ey şanem
Sensin meger ki var ise 'âlem dedikleri

Hamdi cihânda gussa-i yer ile şad olur
Kut-ı revândır ehle dile ğam dedikleri

CLXXVI

Mef'ûlû / Mefâ'ilû / Mefâ'ilû / Fe'ûlûn
()

Bir demde gamından gönüle vaşılıklı oldu

Bir sâ'atına ömrümüzün hasıl iki oldu

Bendim ki rakibin seg-i kuyıñla birikdi

Vaşluna ne hile ola kim hâil iki oldu

1100. Âlem dil ü cân gibi şaňa bende-i halîş

Sanma şanema ki tapuna makbul iki oldu

Bu gözlerimin yaşını görüp gelür ol yâr

Bir la'li iki itti meger sa'il iki oldu

Sünbülleri eskalini cân hell idemezken

Dil gencası fikrine düşüb müşkil iki oldu

Kuyında gözi sihrini Hamdi görüb ider

Dünyâda meger memleket-i Babil iki oldu

CLXXVII

Mefâ'ilûn / Fe'ilâtûn / Mefâ'ilûn / Fe'ilûn
()

Diyâr-i goncadan itdi meger şaba güzeri

Kim virdi yine yakası açılmadık haberi

1105. Nisâne virdi nigârün dehanı razını dil
Didi bu sırrı bilür mî ki hun ola cigeri

Şafa tarikatınıñ tıflı olmayan şufi
Çeker mî cu-yı lebi hasretine derd-i seri

Zeha mekes ki anuñ himmeti budır kim ire
O menzile ki yanar ruḡ-i kudsiñ anahberi

Giceleri diri tutar bu Hamdi derdim ile
Ya öldür anı yahud bu belâdan eyle beri

CLXXVIII

Mef'ûlû / Mefâ'ilû / Mefâ'ilû / Fa'ûlûn
()

- Her kanda ki hatt-ı taraḡi la'lün añıldı
Yakutsa da hattın ögen yazdı yeñildi

1110. Her saḡar-ı zerrin ki bu dem la'lünü görđi
Kal'a canaḡı gibi aña aḡzı añıldı

Ah idi benim hem nefesim olda tutıldı
Cangal olub ah meger baḡruma itildi

Her kim kaşı mihrabına secde kıla yârin
Men kec dimem ol secdeye kim kıbla kıldı

"Ussakını koyun gibi ol ğamze-i kaşşâb
Kırdı o kadar kim bıcağı Hamdi"de sildi

CLXXIX

Meḥ'ûlû / Fâ'ilâtû / Meḥâ'ilû / Fâ'ilûn
()

İklim-i 'ışkın ol kişi kim ola sahibi
Sultan-i 'âlem oldu nider cân u manşibi

1115 Cânâ yüzine her ki özin nisbet eylese
Baş üze tûtar ehl-i nazar anı gül gibi

Gün irse hek-i pâyna andan güzer kılar
Bu kimyâyı bilemezimîş degme Mağribi

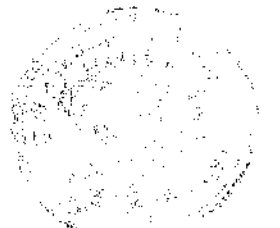
Bâd ile hemdemxolsa perisân olur saçun
Herçayiniñ nice olısar paş muşahibi

Yâr ile maceralarını Hamdi söylese
Ebter olurdu vamık u 'azra menâkibi

CLXXX

Fe'ilâtûn / Fe'ilâtûn / Fe'ilâtûn / Fe'ilûn
()

Bağrına basdı göñül tirini cânânı gibi
Şakınur cânı icinde elifi cânı gibi

1120. Görürüm dün gece dösüde olur deyu kayıb
Vakı'a olmadı bu vakı'a seytanı gibi

Yel olub yeller iken gönlümü sayd itdi lebin
Yıllara hakim olan muhr-i Süleymâni gibi

Nagehân sevdi gönlü bir şanem-i simteni
Ağır altuna değer ol but-ı ken'ani gibi

Göz terazüsine urur gördüğü her sim teni
Dide-i Hamdi hüsün cevheri mizânı gibi

CLXXXI

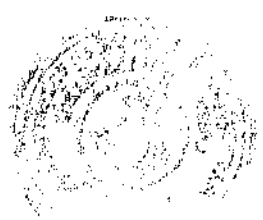
Mef'ûlû / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fa'ûlün
()

Gonca dehen-i dilbere öykündü gazêfa
Çok söylemesin ağza bu yer yok yere lafı

1125. Gülreng görünür gözime tiği nigariñ
'Âşık cigerinden lebi üstünde guzafi

3. 'Aks-i leb-i dilber görünür kanlı gözime
Seffâf-i zucâc icre nitekim ey-i şafi

Hazik o tabib ola ki şerbet şuruna ol
Dildar lebi gibi cevabı ola ki kâfi

Derd altına düşdi yine Hamdi boyıñdâl
'İşkina nisân kameti lâm olduğı kâfi

CLXXXII

Fâ'ilâtun / Fâ'ilâtun / Fâ'ilâtun / Fâ'ilün
()

Âh kim ol bi vefâ dilberini yâd eyledi
Sen ğaribi ağladub düşmanleri şâd eyledi

1130. Hey ne kadardır ki virânitmek için göñlümi
Yine yüz durda cefâ resmini bünyân eyledi

3. Tavrını bilmekde 'ışkın ol henüz şehire iken
Cevrini çekecekken dilber bizi ~~dâved~~ eyledi

Çeng-ves ile büküldü kametum derdile kim
Halımı gören kişik ney gibi feryâd eyledi

Yine derd ile diyarından sefer ilmağıcün
Hamdi miskine belâdan ol peri zülf eyledi

CLXXXIII

Mef'ûlû / Fâ'ilâtû / Mefâ'ilû / Fâ'ilün
()

Zülfîñ hevâsı 'aklıma divâne eyledi
Hüsnün ziyası cânımı pervâne eyledi

1135. Huni göziñ nidem ki cefa leşkerin çeküb
Cân kuşarını zulmile irâne eyledi.

3. Her kim şafasın añladı la'lün şarabının
Evra-i subhı na'ma-i mestâne eyledi

Kalmadı devr-i carh-ı sitemkar kimesneye
Ol cevri kim cânuma cânâne eyledi

Her kim belâ-yı yâr ile olaşdur asına
'İys-i cihani kendiye bigâne eyledi

6. Sayd eylemeye gönül mürgin ol peri
Zülfini dam ü benlerini dane eyledi

1140. Tub itdi Hamdi başını cevgan-ı zulfine
Meydan anuñ ki şun'ını mur-ane eyledi

CLXXXIV

$$\frac{\text{Mef}'\underline{\text{Ü}}\underline{\text{Ü}}/\underline{\text{Fâ}}'\underline{\text{İ}}\underline{\text{Lâ}}\underline{\text{Ü}}}{\text{Mefâ}'\underline{\text{İ}}\underline{\text{Ü}}/\underline{\text{Fâ}}'\underline{\text{İ}}\underline{\text{Ü}}\underline{\text{n}}}$$

()

Sevdâ-yı zülfün beni divâne eyledi
Ma'mur iken bu 'aqlumı virâne eyledi

Ol dem ki düşedi'aleme şavki camalunün
Kimini şem'a kimini pervâne eyledi

3. Canâ şarab-i 'ışkını nus itmek isteyen
Bağrın kebabu ceşmini peymâne eyledi

Ol cân kasına diyenler nimmez küması kim
Zülfîñi aşıyan benîñi dâne eyledi

1145. Şayd itdi Hamdâ gibi nice mübtelâları
Ahu gözün ki ham'-i hayrane eyledi

CLXXXV

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Fâ'ilün
()

Kara zülfün beni divâne kıldı
Kararım mülkiñi virâne kıldı

Seni şerf eyleyen bezm-i ezelde
Beni sevkîñile pervâne kıldı

3. Sarâb-i 'ışkıña şâd aferin kim
Niçe mescidlere nesbene kıldı

Ne ahudur göziñ cânâ 'aceb kim
Şikâre-i hamle-i şirane kıldı

1150. Irisub yine vaşlun nimetine
Bu Hamdi canını şükrâne kıldı

CLXXXVI

Mef'ûlû / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün
()

Efsâne oldu 'aleme cün hüsn-i ayetii
Efsûn okuydı dillere zülfî hikâyeti

Cân vireydi haste gönül biñ belâyile
La'li tabibi kalmasa lutf ü himayeti

3. Zülf-i siyahı ağına halin ben eyleyüb
Şayyad-ı çeşm-i şayd ider ehl-i selameti

İrse şaba ta'accüb idüb bas salar cınar
Beñzer aña ki medh ider ol servü kameti

1155. Nâdân ü dün olan kişi añlamasın deyu
Virdi kitâb-i hüsnüne 'ayn i sekâmeti

6. Bir ahum ile şaldı beni dost firkate
Hos diler ki bâd koparır kıyameti

Öldürdigince gamzesi Hamdi bulur hayat
'İşk ehline pes ola bu bu resme kerâmeti

CLXXXVII

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün
()

Ah kim yakdı beni ruy-i nigâr ayrılığı
Ne 'aceb müskil imiş 'asıka yâr ayrılığı

Hasret-i dilberile göñlüm o bostan gibidir
Kim taravet kosadı anda bahar ayrılığı

1160.

Ayrılık miñneti sabır ile gide deridim
Göñlüme gelmezimiş sabr u karar ayrılığı

Kebelâ oldu baña hasret-i belâ-yı habib
Ne garib itdi beni ku-yı nigâr ayrılığı

Hamdiniñ gonce gibi kan ile tıldı cigeri
Hasret-i serv-i kad ü lale-'izar ayrılığı

CLXXXVIII

Mef'ûlû / Mefâ'îlû / Mefâ'îlû / Fâ'îlün
()

Devrân beni cün sohbet-i cânândan ayırdı
Ol mürdeye döndüm ki cânadan ayırdı

Fırkatde tenüm derdile ol suya dönübdür
Kim şane anı zülf-i perisândan ayırdı

1165 Ol yaprağa döndürdü beni hasretin ey dost
Kim bâd-i hazan anı gülîstandan ayırdı

Derdile nice inlemedün haste gönül kim
Devrân anı la'lûn gibi dermândan ayırdı

Hamdi yeridir günde eger biñ kez ölürse
Cânın şakinub kendüyi cânândan ayırdı

CLXXXIX

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün
()

Cu-yı eşkim cusa gelse tañ mı deryâlar gibi
Serkes oldı dilberün cün serv-i belâlar gibi

Hey ne fettandır şacı 'ayyârı kim yüz 'alile
Gösterin seydâlara kendüyi seydâlar gibi

1170. Ah alimden seg rakı bin kim gelüb her meclise
Dil rubâlar ürküdür ahu-yı sahrâlar gibi

Gün yüzinden bûsnini gördi meger kim 'andelib
Serve çıkub çağırır merd-i temannâler gibi

Kaddûñi bâr-i ta'alluk kılmasun Hamdi dûtâ
Gözlerûñ ta yeg göre kuyını yaktâlar gibi

CXC

MeF'ûlû / MeFâ'ilû / MeFâ'ilû / Fa'ûlûn
()

Ta 'aksini la'lûn mey-i hamrâya düşürdi
'Ussakı kûmu câm-i musaffaya düşürdi

Tuba boyunın sayesi cûn düşdü cihâna
Serv-i Çini sâye gibi pâyâ düşürdi

1175. Cânâna belürmez her gamin zevkini şufi
Cûn gön'lünü ol lezzet-i helvaya düşürdi

Her kim ki cihan halkını hem-sohbet idindi
Eyvah aña kim kendüyi gavgaya düşürdi

Ey Hamdi karar ide mi dil zevrakı hergiz
Cûn lenger-i tedbirini deryâya düşürdi

CXCI

Mef'ûlû / Mefâ'ilû / Mefâ'ilû / Fâ'îlûn
()

'Isk odı ile taki gönûl sam'ı uyandı
Pervâne gibi cânı ciger odlara yandı

Gül gibi cihân geldi irûb devr-i bahâr
Benüm yüregim lâle gibi kana boyandı

S 1180 Avâre iken gönümi sayyad-i muhabbet
Şayd eyleyüben Boynına hoş takdı kenendi

Va'iz bize va'iz itme ki divâneleriz biz
Bend ehline ger takılisan eylem pendî

Her sânu şehir Hamdi nice anlamasun kim
Rahat uyudu derdû gam-i sihnet uyandı

Mef'ûlû / Fâ'ilâtûn / Mef'ûlû / Fâ'ilâtûn
()

Gerçi cihân saçundan dam-i belâya düşdi
Kimseye düşmez ol kim ben mübtelâya düşdi

'Âlemde tañ mı sevkim gün gibi rusen olsa
Mihr ile cünki gönüm sen mehlîkaya düşdi

1185. Ğamzeñ ciger delerken girdi râķib araya
Bendim ki olısar şeytân araya düsdi

Ger destiger olursa 'ussaka tañ mı zülfün
Miskinligiyle cün kim baş egdi pâyâ düsdi

Hamdi cefâyı bos gör cün kısmet ezelde
'Âşıklarun naşibi cevır ü cefâyâ düsdi

CXCIII

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün
()

Tul'atun sevkı anun kim 'ışkına yoktur af-tâb
Bir nazardır kim nazar ehline manzur olmadı

Ben nice pinhân idem sinemde hüsnün sevkini
Cün ikile gün yüzi 'aleme mestur olmadı

31190. 'Asık oldur kim anuñ 'ışkına yoktur af-tâb
'Arif oldur kim anun 'irfanı mahşur olmadı

Ol kim enguriñ sarâbın nus idüb hem mest olur
Derd-i derun nus idenler gibi mahmur olmadı

Bu nigâristâna Hamdi ol ki bakmaz naks icün
Matlub-i a'lası anuñ cennet-i hür olmadı

K I T A P L A R

V E

B E Y İ T L E R

- I -

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün
()

Her ciger - guse firakı bur ki dü-keva kodı
Eyle yanar her dü-kevni sanasın bugün kodı

Her biri kasr-i cihâna rihtet itdi sad-man
Mihnet-i gussa diyârında bizi mahzun kodı

1195. Herbirinşagdı oğul balı gibi aldı ecel
Ah dudından yerinde bir karatütün kodı

- II -

Me'fâ'ilün/Fe'ilâtün/Me'fâ'ilün/Fe'ilün
()

Kim ola 'asık-ı miskine sefkat eylemege
Fığan ü nâlesini göre rikkat eylemeye

Cihânda edem olan görse 'ışk hastesini
'ilâcın itmez ise bari zahmet eylemeye

1198. O kim rakib olub ehl-i 'ışkla zahmet ider
'Aceb degil ki Huda aña rahmet eylemeye

- III -

"	"
"	"
"	"
"	"

- IV -

"	"
"	"
"	"
"	"

Not: 1198-1204'üncü beyitler farsçadır.

" "

" "

" "

" "

Fe' ilâtün / Me fa' ilün / Fe' ilün
()

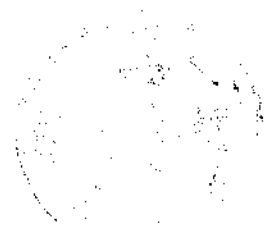
1205.- Muhtasardır sözüm egerci veli
Pür-sekendir dehân-i yâr gibi

Hamdi medhitme sözlerini sakın
Sen de ehl-i iftihar gibi

VI

2 İkinci mısrada vezin düşük, birinci mısranın
sonundaki "sakın" ikinci mısranın başına da gele-
bilir (sihr-i helal)

Fe' ilâtün / Me fa' ilün / Fe' ilün
()

Şu'âra-yı zamanenûñ varı
Birbirinden uğurlar eş'ârı

'Ayıbdır bu didim birine didi
Zi hüner cerr iderse cerrârı

- VIII -

Âdet budur ki her ğazelün penc beyti olur
Ceñd it ki Hamdi her birisi penc genc ola

Not: 1210'ınca beyit farsçadır.

- IX -

" "

" "

- X -

Varlıĝ anuñ ki varı terk itdi
Dost göñlün göñülde beg itdi

- XI -

"

"

"

"

- XII -

1213. Bu 'âlemdе kimesne gâmsız olmaz
Eger olsa beni adem degildür

- XIII -

1214. Ol Hamdiye ki zerre-i sens-i vilâyetin
En fasım ile 'atiredir nefes-i tayyibe

- XIV -

1215. Te'sir ideli cevherine kimyâ-yı 'îsk
Simâsı Hamdiniñ zere beñzer bi'aynini

- XV -

"

"

Handwritten signature or stamp in the bottom right corner.

" " " "

" " " "

Mēfa'îlün / Mēfa'îlün / Fa'ûlün
()

1226. - Şu dilber kim anuñ adı seferdir
Seferden kîr'a-i tab-i serendir
Anı sevmek belâ-yı derd-i serdir
Sefer zira ki pür havf ü hatardır

Sefer gayet belâdır serd olıcak
Seferden merd uşanmaz derd olıcak
Sefer hoşdur misafir merd olıcak
Sefer görmüş belâ perverd olıcak

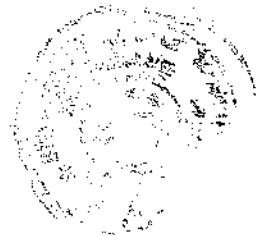
Ne hoşdur nev-bahar olmak seferde
Nazargah lâle-zar olmak seferde
Sile derd ehli yâr olmak seferde
Şafalar bi-süsâr olmak seferde

Çekersin sirret ey Hacı seferden
Ne lezzet bulunur acı seferden
Eger Türk almasa bacı seferden
1233. Usandırmazdı Haccacı seferden

Mübarekdir sefer terk itme anı
Hukime eksik olmaz armağanı
Olursam puhte-han olsa cüvânı
Cüvâna öğredir sūd ü ziyânı

Belâ-yı firkata nâye seferdir
Sela olan serü pâye seferdir
Vireñ eksüklîği aya seferdir
Düşüreñ halkı gavgaya seferdir

Sefer olsa yarasur ni'metiyle
Sefer ateşdir olsa mihnetiyle
Sefer cân lezzetidir rahatiyle
Bir iki ehl-i dil hem sohbetiyle

- XIX -

"

"

"

"

- XX -

Hammamina barid dirdim Göynükün amma
Hammamcı seni gördüm vü hamısma ısındım

-XXI-

Cihân bir bağdır adem yemisi
Sen ol yemişler içinde eriksin

BİBLİYOGRAFYA:

- 1- Prof. Dr. Abdülkadir Karahan, Fatih Şair Avni, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C. VI. 31. Aralık. 1954, S: 1-38
- 2- Prof. Dr. Abdülkadir Karahan, Figani ve Divançesi, İstanbul, 1966
- 3- Agah Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, C.I, Ankara, 1973
S:27, 77, 108, 129, 132, 141, 161, 162, 288, 292, 296, 347
- 4- Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, C.II, İstanbul, 1333, S: 135-136
- 5- M. Fuad Köprülü, İslam Ansiklopedisi, C. V. İstanbul, 1950, Hamdi madd. s: 183-186
- 6- Mehmed Süreyya, Sicil-i Osmani, C.11, İstanbul 1308, S:243
- 7- Vasfi Mahir Kocatürk, Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara, 1970
S: 240-243
- 8- İstanbul Kütüphaneleri, Türkçe Hamseler Kataloğu, İstanbul, 1961 S: 22-42
- 9- İstanbul Kütüphaneleri, Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, İstanbul, 1947 S: 75-77

- 10- Meydan Larouse, C. V. Meydan Yayınevi, İstanbul 1971,
S: 573
- 11- Türk Ansiklopedisi, C. XVIII, Milli Eğitim Basımevi,
Ankara, 1970, S: 436
- 12- M.Naci ONUR. 15. Yüzyıl Türk Edebiyatı Tarihi Fırat.
Üniversitesi Fen- Edebiyat Fak. Elazığ - 1984.
- 13- ZULFU GÜLER Leyla vü Mecnun. Doktora Tezi Elazığ-1983.

